

Subkultury mládeže kolem nás

Bc. Soňa Applová

Diplomová práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Soňa APPLOVÁ**
Studijní program: **N 7501 Pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Téma práce: **Subkultury mládeže**

Zásady pro vypracování:

Stanovení konkrétního cíle.
Zvládnutí teorie (nadstandardní pohled do problému).
Vyhledání a zpracování konkrétních údajů.
Provedení výzkumu.
Přijetí odpovídajících závěrů, případně využití práce v reálu.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

MATOUŠEK, O. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-771-X.

MARADA, R. Kultura protestu a politizace každodennosti. Brno: CDK, 2003. ISBN 80-7325-027-6.

SMOLÍK, Jakub. Martensky, bombry a číra. Psychologie dnes. 2005, č. 11, s. 21-23.

PUNCH, K. F. Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Karel Gamba

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

12. února 2009

Termín odevzdání diplomové práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 12. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Cílem mé práce je obsáhnout a popsat dnešní významné subkultury mládeže, které je možné zaznamenat na území České republiky.

Téma subkultur mládeže je velmi široké a rozmanité, proto bylo třeba zaměřit se nejen na základní pojmy, ale i podněty, které subkultury tvoří. Teoretická část dále pojednává i o mediálním vlivu, který tu hraje podstatnou roli. Další podstatnou hodnotou je stylizace a životní styl. Na konci této části jsou popsány subkultury mládeže podle odborné literatury.

Praktická část představuje analýzu virtuálních dokumentů, neobvyklou metodu pozorování fotografií a závěrečné shrnutí zjištěných údajů grafem.

Klíčová slova: mládež, subkultura, subkultura mládeže, média, životní styl

ABSTRACT

The aim of this thesis is to comprise and describe up-to-date important youth subcultures which can be enrolled in the Czech Republic.

Youth subculture theme is very extensive and diverse, therefore it was necessary to focus not only on fundamental terms but also on impulses creating the subcultures. Further, the theoretical part deals with the media effect which plays an essential role. Another important value is conventionalization and life style. At the end of this part there are described youth subcultures according to the scientific literature.

The practical part represents virtual document analysis, unusual photograph observation method and final graphic summary of obtained data.

Key words: youth, subculture, youth subculture, media, life style

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Karlu Gambovi za poskytnutí cenných rad při vedení mé diplomové práce.

„Jak docílíte toho, aby s vámi lidi sdíleli vaše hodnoty? Jednoduchá odpověď! Najděte takové, které je již sdílí.“

Kjell A Nördström

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OBJASNĚNÍ POJMŮ	12
1.1 MLÁDEŽ	12
1.2 SUBKULTURA	12
1.2.1 Subkultura mládeže	13
2 VZNIK SUBKULTUR MLÁDEŽE	15
2.1 ZÁKLAD.....	15
2.2 SKUPINY – VELKÉ SOCIÁLNÍ SKUPINY, VRSTEVNICKÉ SKUPINY	16
2.3 STYL.....	18
2.3.1 Životní styl	19
2.3.2 Stylizace	19
2.3.3 Vliv médií z hlediska stylu, životního stylu	20
3 PŘEDSUDKY	22
3.1 VLIV MÉDIÍ Z HLEDISKA PŘEDSUDKŮ	22
3.2 NEGATIVNÍ ASPEKTY SUBKULTUR MLÁDEŽE A EXTREMISMUS	22
4 ČLENĚNÍ, FUNKCE, ZNAKY A SYMBOLIKA	24
4.1 ČLENĚNÍ A FUNKCE	24
4.2 ZNAKY A SYMBOLIKA	25
5 POPIS JEDNOTLIVÝCH SUBKULTUR MLÁDEŽE DLE LITERATURY	26
5.1 SKINHEADS.....	26
5.1.1 Historie	26
5.1.2 Charakteristika	27
5.1.3 Důležité pojmy podle Buryánka (2005)	27
5.1.4 Členění	27
5.1.5 Popis jednotlivých skupin	28
5.2 METAL	32
5.2.1 Charakteristika	32
5.2.2 Členění	33
5.3 SATANISMUS	33
5.3.1 Historie	33
5.3.2 Charakteristika	34
5.3.3 Členění	35
5.3.4 Symbolika.....	35
5.4 PUNK.....	36
5.4.1 Stručná historie.....	36
5.4.2 Charakteristika	36

5.4.3	Členění	37
5.4.4	Symbolika.....	37
5.5	GOTHIC	38
5.5.1	Historie.....	38
5.5.2	Charakteristika	38
5.5.3	Symbolika.....	38
5.6	EMO	39
5.6.1	Historie.....	39
5.6.2	Charakteristika	39
5.6.3	Symbolika.....	39
5.7	HIPPIE.....	40
5.8	NEW AGE	40
5.8.1	Historie.....	40
5.8.2	Charakteristika	40
5.8.3	Spiritualita.....	41
5.8.4	Symbolika.....	41
5.9	SPREJEŘI.....	41
5.9.1	Historie.....	41
5.9.2	Charakteristika	42
5.9.3	Symbolika.....	42
5.10	SKEJŤÁCI.....	42
5.10.1	Charakteristika	42
5.10.2	Symbolika.....	43
5.11	SQUATTEŘI.....	43
5.11.1	Historie.....	43
5.11.2	Charakteristika	43
5.12	DISCANTI.....	44
5.12.1	Charakteristika	44
5.12.2	Symbolika.....	44
5.13	TANEČNÍ SCÉNA	44
5.13.1	Historie.....	44
5.13.2	Charakteristika	45
5.13.3	Symbolika.....	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST	46
6	VÝCHODISKA VÝZKUMU	47
6.1	TEORETICKÝ RÁMEC.....	47
6.2	NÁVRH VÝZKUMU	48
6.2.1	O čem je navrhovaný výzkum?	48
6.2.2	Co se pokusí vyzkoumat nebo čeho dosáhnout?.....	48
6.2.3	Jak dospějeme k cíli?	48
6.2.4	Co z toho pro nás plyne a proč je to významné?.....	48
7	REALIZACE VÝZKUMU	50

7.1	TYP VÝZKUMU.....	50
7.2	CÍL VÝZKUMU	50
7.3	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	50
7.4	VALIDITA	50
7.5	VÝZKUMNÉ METODY	50
8	OBSAHOVÁ ANALÝZA VIRTUÁLNÍCH DOKUMENTŮ.....	51
8.1	METODY VYHODNOCOVÁNÍ A INTERPRETACE.....	51
8.1.1	Cíl.....	51
8.1.2	Teoretická východiska.....	51
8.1.3	Vzorek	51
8.1.4	Způsob vyhodnocování	51
8.2	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE.....	53
8.2.1	Skinheads	53
8.2.2	Rock	55
8.2.3	Metal	55
8.2.4	Satanismus.....	58
8.2.5	Punk.....	59
8.2.6	Hardcore	61
8.2.7	Psychobilly	61
8.2.8	Gothic	62
8.2.9	Emo	63
8.2.10	New age.....	64
8.2.11	Straight Edge	64
8.2.12	Sprejeři, skejťáci	65
8.2.13	Squatteři	66
8.2.14	Discanti	66
8.2.15	Taneční hudba	66
8.2.16	Tuning – automobilová subkultura	67
8.2.17	Hráči	68
8.3	SHRNUTÍ.....	69
9	VIZUÁLNÍ METODA FOTOGRAFIE	70
9.1	METODY VYHODNOCOVÁNÍ A INTERPRETACE:	70
9.1.1	Cíl.....	70
9.1.2	Technika.....	70
9.1.3	Místo	70
9.1.4	Čas.....	71
9.1.5	Oblast	71
9.1.6	Vzorek	71
9.1.7	Způsob vyhodnocování	71
9.2	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE.....	72
9.3	SRNUTÍ.....	78
10	GRAF.....	80

10.1	SÍŤOVÝ GRAF – KATEGORIE	80
10.2	SÍŤOVÝ GRAF – VZTAHY MEZI JEDNOTLIVÝMI SKUPINAMI.....	82
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ	90
	SEZNAM OBRÁZKŮ	91
	SEZNAM PŘÍLOH.....	92

ÚVOD

Subkultury mládeže jsou v dnešní době velmi moderní a široké téma. V této oblasti je možné narazit na bezpočet různých stylů a názorů, které mohou být od sebe diametrálně odlišné nebo se naopak přitahovat a vzájemně se ovlivňovat. Je to oblast, která je z mého hlediska velmi zajímavá, lákavá, na druhou stranu také rozsáhlá a různorodá. S ohledem na skutečnost, že se žádná publikace doposud nevěnovala shrnujícímu popisu těchto subkultur, rozhodla jsem se tak učinit ve své práci.

Téma subkultur mládeže jsem zvolila z důvodu významné role, kterou hrají v komunikaci s okolím. Myslím si, že je značně důležité pochopit jejich cíle či způsob vyjádření v případě, že jsme s mládeží angažovanou v nějaké subkultuře v kontaktu nebo se s ní chystáme pracovat. To platí nejen pro pedagogické pracovníky, ale i vychovatele, poradce a další profesionály pracující s mládeží.

Mohlo by se zdát, že subkultury mládeže nejsou v naší republice hojným jevem, a proto není třeba se touto otázkou zabývat. Naopak je ale vhodné zdůraznit, že v dnešní době čím dál více mladých lidí opírá svůj životní styl o subkultury a ty často ovlivňují nebo podporují jeho vnímání a počínání.

Pro uvedení do problematiky subkultur mládeže se budu v teoretické části zabývat samozřejmě objasněním pojmů, dále pak explikací základních kamenů subkultur mládeže. Důležitý je i faktor vlivu médií, fenomén předsudků, ale i otázka extremismu. Působení výše uvedených ukazatelů je patrné v celém kontextu práce. Stěžejní částí pak bude popis jednotlivých subkultur mládeže podle odborné literatury. Zvolenou oblastí mi byly subkultury mládeže, které je možné pozorovat na území České republiky, a které jsou zde významné.

V praktické části naváží metodou obsahové analýzy virtuálních dokumentů, jež má za úkol porovnat, doplnit a potvrdit či vyvrátit informace o subkulturách získané z odborné literatury. Za pomocí metody pozorování fotografií poté ukáži, zda je možné tyto jednotlivé subkultury rozpoznat pouhým pohledem. Zjištěné poznatky jsou v závěru výzkumu shrnuty grafem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBJASNĚNÍ POJMŮ

V první kapitole své práce objasním pojmy klíčové pro celý text.

1.1 Mládež

Tento termín se vztahuje k velmi různě vymezené skupině (např. podle věku, tranzitivnosti sociální role, subkultury nebo zařazení do speciální skupiny). Hofbauer (2004) kategorizuje mládež do věku od 15 do 25 (popřípadě 26) let. Uvádí, že tento věk je typický pro běžné chápání mládeže a rovněž ho tak stanovují i dokumenty mezinárodních organizací. „Instituce OSN pro statistiku a služby mládeži průběžně využívají tohoto společného vymezení, přihlížejí však také k jiným definicím uplatňovaným v některých zemích. Bílá kniha o mládeži Evropské komise (2001) do pojmu mládež zahrnuje rovněž mladé dospělé (18-25 let)“ (s. 22).

Kraus (2008) popisuje mládí jako složité období, které je pro jedince velmi náročné. Uvádí, že v protikladu s dětstvím si mladí budují svoje relativně samostatné celky, které se projevují jako subkultury, hnutí nebo instituce. Sak a Saková (In Smolík, 2005) uvádějí, že: „Subkultury oslovují zejména mládež ve věku 15 – 18 let.“

1.2 Subkultura

Poprvé byl pojem subkultura použit ve společenských vědách v 40. letech 20. století, a to v několika významech. Jednak mohl označovat dílčí část většího celku. Dále se objevoval i ve spojitosti s kontrakulturou. Tedy subkulturou, která odmítala některé hodnoty a normy většinové kultury a vyvolávala tak konflikty mezi dominantní kulturou a subkulturou (Buryánek, 2005).

Jak se můžeme dočíst v *Přehledu antropologických teorií kultury* od Soukupa (2000), subkultury spadají do sociokulturních systému, které je možné zkoumat díky tomu, že právě antropologické teorie kultury umožňují „charakterizovat a klasifikovat různá společenství v čase a prostoru podle jejich specifických kulturních prvků a komplexů“ (s. 15).

„Subkultura je pojem, jímž se v obecné rovině označuje jakákoliv (dílčí) kultura, která je součástí rozsáhlejší instituce kultury, s níž má jednak některé společné, jednak některé rozdílné složky“ (Geist in Smolík, 2005, s. on-line).

Barker ve *Slovníku kulturních studií* (2008) představuje jako hlavní složku subkultury právě kulturu, která v tomto pojmu tradičně odkazuje k celému způsobu života. Předpona „sub“ pak napovídá míru svébytnosti a odlišnosti od dominanty v tomto směru. Doslova uvádí, že: „Subkulturu tedy tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností, a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelný“ (s. 185).

„Jako subkulturu označujeme kulturu dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající kultury většinové a „oficiální“ kultury. Příslušníci skupiny se mohou od většiny odlišovat sociálním postavením, věkem, povoláním nebo regionem (např. venkov a metropole)“ (Jandourek, 2008, s. 180). Jandourek dále uvádí že: „Subkultura od dominantní kultury není nikdy zcela izolována“ (s. 180).

S výše uvedenými údaji se shoduje i Smolík (2005): „Termín subkultura se vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství“ (s. on-line).

Většina autorů tedy popisuje subkulturu jako jakousi dílčí kulturu a připisuje ji specifické charakteristiky, kterými jsou společné hodnoty, normy, vzory chování a znaky, které subkulturu odlišují od většinové kultury, tím vymezují její identitu a určitým způsobem ji uzavírají. Na druhou stranu se shodují i v tom, že se samotná existence subkultur promítá do většinové společnosti, ať už v negativním, či pozitivním smyslu.

1.2.1 Subkultura mládeže

Jednou z forem subkultur je právě subkultura mládeže. Pojem subkultura mládeže se v sociologii používá od poloviny šedesátých let. Od konce osmdesátých let bylo možné některé subkultury mládeže pozorovat už i u nás (Smolík, 2008).

Subkulturami mládeže jsou podle Jandourka (2008) „formy sdružování, které vycházejí z jejího životního stylu a jimiž se mládež odlišuje od světa dospělých“ (s. 180).

Buryánek (2005) v souvislosti se subkulturami mládeže popisuje, že každá subkultura má své charakteristické znaky, kterými mohou být hodnoty, symboly, chování, zvyky nebo vzhled a projevují se uvnitř širšího kulturního rámce do něhož spadají. Zastává názor, že odlišnost subkultury od dominantních norem je záměrná, a že někdy dochází i k vědomé negaci těchto norem.

Smolík (2005) ještě uvádí, že rozdíly, které vytváří subkultura mládeže vzhledem k většinové kultuře „jsou často utvářeny zcela programově, tak, aby tyto rozdíly v reprezentovaných hodnotách, životním stylu, jazyce, módě, umělecké tvorbě, hudbě, politických názorech, zcela záměrně vynikaly (a roli zde sehrávají i média prezentující jednotlivé subkultury mládeže)“ (s. 21). Ve svém dalším článku Smolík (2008) doslova uvádí, že: „Subkulturu mládeže lze smysluplně vymezit a pochopit pouze ve srovnání s hodnotami, chováním a životním způsobem dospělých v jedné a téže společnosti“ (s. 6).

2 VZNIK SUBKULTUR MLÁDEŽE

Ke vzniku takové subkultury je třeba několika faktorů. V první řadě to jsou lidé, kteří tuto subkulturu utvářejí. Jelikož se jedná o dílčí kultury, je logické, že subkultury nebudou tvořit jednotlivci, ale skupiny. Zabýváme-li se pak subkulturami mládeže, bude proto stěžejní zaměřit se na vrstevnické skupiny.

U zrodu subkultur však musejí stát také nějaké základní myšlenky a přesvědčení. Proto je třeba zabývat se i otázkou ducha (neboli filozofie) subkultury.

2.1 Základ

Základem subkultur je, jak odvozuji z literatury, určitá vzpoura mladých vůči zaběhnutému řádu věcí, vůči většinové kultuře nebo vůči různým problémům společnosti jako např. politickým, ekologickým apod. Tzv. revoltou romantického hnutí, která představuje spojení mládí a revolty se zabývá Marada (2003). Ten ve své knize *Kultura protestu a politizace každodennosti* pojednává o romantickém hnutí, které představovala určitá skupina městské buržoazní mládeže. Ta se ztotožňovala s názory vzdělané městské buržoazie (kritická publicita) na stav sociální sféry. Protest spadá do konce 18. století a začátku 19. století. Romantici se bouřili zejména proti všeobecné politice v souvislosti se sociálními vrstvami, ale také proti celkové situaci v rodině. Celý protest nazývá Marada jako „kulturu protestu“. Doslova píše: „Protestní kultura je zkrátka zde: je k dispozici každému, kdo ji chce a může využít coby oporu pro obecně srozumitelně veřejné vyjádření vlastní identity“ (s. 98). Poukazuje na její důležitost v době, kdy bojovala proti „špatné“ politice sociálních vztahů, jejichž význam je však zřejmý i dnes, a to v oblasti subkultur mládeže.

I jejich základem je se všemožně odlišovat nebo protestovat vůči majoritní kultuře. Tento postoj, dá se říci, vyplývá z mládí, jak potvrzuje i Říčan (2004): „Myšlenka vzpoury proti starému ve jménu nového je dalším statkem našeho kulturního dědictví“ (s. 189). Dále píše, že tento ukazatel se začíná projevat právě u pubescentů, tedy ve věku od 11-15 let. I když v tomto věku chápe dítě vzpouru napůl dětsky, začíná už si podle Říčana také uvědomovat, že je velká spousta věcí, vůči kterým se dá bouřit. V tomto věku může revolta také skončit rezignací, protože pubescent nebude brán jako plnohodnotný partner v diskuzi nebo nemusí najít nikoho, kdo by byl do věci zapálen stejně jako on. Podle mého názoru pak mohou hledat mladí lidé oporu svých postojů právě v různých subkulturách mládeže.

2.2 Skupiny – velké sociální skupiny, vrstevnické skupiny

Subkulturu můžeme dle instrukcí Montoussé a Renouarda (2005) definovat jako velkou sociální skupinu. Podle těchto autorů je počet členů tak vysoký, že u všech nemůže docházet k vzájemné interakci. Na druhou stranu všechny členy této skupiny spojuje něco, co je odlišuje od skupin ostatních. Tyto rozdíly mohou být v oblasti ekonomické, kulturní (hodnoty, normy, chování) nebo sociodemografické (generace). Skupina se od ostatních tedy liší vědomím sebe sama a počítají s ní i ostatní. Skupina „si je vědoma svých zájmů a jedná tak, aby je bránila“ (s. 187).

Charakter protestu měly subkultury mládeže zejména ve svých začátcích. Např. Macek (1999) uvádí, že: „Kultura mládeže vznikla nejdříve jako opozice ke kultuře dospělého světa, postupně však získávala stále specifitější a relativně autonomní charakter“ (s. 49). Patrně to bylo například i u nás, kdy sem v 80. letech začaly pronikat první subkultury. Jednalo se zejména o hnutí anarchistů, subkulturu punku nebo skinhead. Spojovala je v té době jedna věc a sice zášť vůči režimu. Tak se navzájem spíše podporovaly než aby stály proti sobě. To potvrzuje ve své publikaci i Hladilová (2001).

Dnes už se subkultury mládeže chovají jinak. Jedná se o skupiny podobně starých lidí, kteří se tak zaštiťují společným zájmem. „Vrstevnické skupiny představují přirozenou formu života dětí a mládeže. Jsou to skupiny, které charakterizuje věková, a také názorová blízkost, z níž vyplívá souhlasné jednání“ (Kraus, 2008, s. 88).

Napomáhá tomu jak dnešní režim, neboli demokracie a s ní spojená svoboda projevu, tak i určité globální faktory, jako např. internet nebo doprava, které umožňují další nové dimenze v mezilidských vztazích. „V moderních demokratických společnostech je hlavní proud adolescentní kultury stále větší měrou tolerován a není často v přímé opozici ke světu dospělých.“ (srov. Haviguhurts, Wyn, White in Macek, 1999, s. 49) Příkladem tomu může být, jak uvádí Růžička (2006), squatting, který se v ČR objevuje až po roce 1989. Sak (2000) pak způsob trávení volného času připisuje narůstajícímu vlivu médií.

Do určité subkultury se mladí přidávají většinou s ohledem na své zájmy, ale i pod vlivem svých kamarádů. „Děti tráví čím dále tím více času ve formálních skupinách v kolektivních zařízeních (ve škole, v zájmových organizacích) i v neformálních skupinách v místě bydliště. Tyto skupiny jsou mnohem větší než rodina a vliv učitelů, resp. vychovatelů na děti je v nich výrazně menší než v rodině. Díky tomu se dítě dostává dříve a na delší dobu

než kdysi do intenzivní interakce s vrstevníky“ (Matoušek, Kroftová, 1998, s. 83). Smolík (2005) je toho názoru, že do subkultury mladí lidé vstupují zejména proto, aby někam patřili, našli si tu nové kamarády, nové známosti. Zařazuje na toto místo touhu mladých lidí být něčím zvláštní.

Z pohledu Jandourka (2008) jsou vrstevnické skupiny důležité také k osamostatňování se a nabývání nových, samostatných zkušeností, které jsou nezávislé na rodičích. S přihlédnutím na subkultury mládeže doslova uvádí, že: „Vytváření vlastní subkultury mládeži pomáhá zvládat přechod ze světa rodiny do širšího světa dospělých“ (s. 181). A i když Matoušek s Kroftovou (1998) píše, že vrstevnická skupina je důležitá hlavně pro děti, které mají problémy s rodinou a kompenzují si tam tak své špatné rodinné vztahy a prostředí, připouštějí, že vrstevnické skupiny jsou důležité i pro děti, jejichž rodinná výchova je, dá se říci, bezproblémová.

Říčan (2004) se na tuto problematiku dívá trochu z jiného pohledu. Soudí, že naopak vrstevníci jsou důležití pro pubescenty ve věci odpoutání se od rodiny a právě v uznávání nové autority může docházet k různým problémům.

Důležité je také zaměřit se na příslušnost k jednotlivým subkulturám. Jestliže porovnáme údaje od Smolíka (2008), můžeme si představit příslušnost mládeže k jednotlivým subkulturám následovně:

- skinhead (přibližně 5-7 tisíc)
- punk (přibližně 5 tisíc)
- graffiti (několik tisíc sprejerů)
- široce vymezená taneční scéna se styly House, trance, psytrance, dumenebass, techno, tekkno, freetekno a dalšími (několik tisíc)

Tab. 9 Obyvatelstvo ve věku 15-19 let z výsledků sčítání lidu v letech 1950 - 2001

Pohlaví	Absolutní počet (v tis.)					
	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Muži	320 498	375 196	425 116	352 145	445 045	349 237
Ženy	312 205	364 081	405 713	335 653	425 367	334 221
Celkem	623 703	739 277	830 829	687 798	870 412	647 758
Podíl v celkovém počtu obyvatel (%)						
Muži	7,4	8,1	9,0	7,1	8,9	7,0
Ženy	6,8	7,4	8,0	6,3	8,0	6,4
Celkem	7,1	7,7	8,5	6,7	8,4	6,7

Tabulka 1: Výsledky sčítání lidu (ČSÚ)

Tab. 10 Obyvatelstvo ve věku 20-24 let z výsledků sčítání lidu v letech 1950 - 2001

Pohlaví	Absolutní počet (v tis.)					
	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Muži	356 655	293 964	446 993	356 197	350 650	430 819
Ženy	347 765	287 566	430 369	341 969	334 835	412 845
Celkem	704 420	581 530	877 362	698 166	685 485	843 664
Podíl obyvatel (%)						
Muži	8,3	6,3	9,4	7,2	7,0	8,6
Ženy	7,6	5,8	8,5	6,5	6,3	7,9
Celkem	7,9	6,1	9,0	6,8	6,7	8,2

Tabulka 2: Výsledky sčítání lidu (ČSÚ)

K porovnání poměru mládeže v české společnosti je k dispozici tabulka Českého statistického úřadu z výsledků sčítání obyvatelstva z roku 2001.

Budeme-li se tedy řídit Hofbauerovým (2004) věkovým vymezením mládeže, celkový počet v roce 2001 vychází přibližně na 1.491.422 lidí (bez poslední věkové skupiny mládeže ve věku 25 a 26 let). Podíl mládeže, který se řadí k nějakému druhu subkultury podle srovnání se Smolíkovými údaji je velmi malý. Nesmíme ale zapomenout na ty, kteří se přímo do určité subkultury stoprocentně neřadí, přesto se spoustou jejích znaků ztotožňují a často se podle ní i chovají, oblékají nebo baví. „Míra subkulturní identifikace je rozdílná“ (Buryánek, 2005, s. 146).

2.3 Styl

Důležitým znakem a vyjádřením přesvědčení příslušnosti k určité formě subkultur mládeže je i styl, ať už životní či určitá forma stylizace.

2.3.1 Životní styl

Pávková a kol. (2005) píše, že pojem životní styl je opravdu složitý a komplikovaný. Řadí me sem hodnotovou orientaci člověka. Na jeho chování působí i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Z tohoto podání můžeme usuzovat, že právě i různé subkultury jsou pro mládež jejím životním stylem, ve kterém se svým způsobem profilují, ať už přechodně nebo na delší dobu.

Z pohledu subkultur mládeže, by jsme měli brát ohledy na to, proč se do nich mladí lidé vůbec zapojují. Odpověď by nám mohl dát Říčan (2004), který uvádí, že v období adolescence (15 – 20 – 22 let) touží mladí lidé po tom, aby našli a vytvořili si vlastní identitu. V něčem se „najít“ je i dalším kritériem budování identity. Pokud se někomu podaří ji nelézt, měl by si odpovědět na otázky: „kdo jsem, znám sám sebe, rozumět svým citům, vědět kam patřím, kam směřuji, čemu doopravdy věřím, v čem je smysl mého života“ (s. 217).

Sak (2000) dále uvádí, že: „Životní styl je sice typický pro danou životní etapu, ale obsahuje základy celoživotního stylu, který se podle jednotlivých etap dále modifikuje“ (s. 46). Z tohoto závěru plyne, že i když subkultury mládeže mohou být pro jedince přechodné, pravděpodobně se bude stylizovat způsobem, který mu je blízký a oslovuje jeho osobnost.

2.3.2 Stylizace

Ve slovníku kulturních studií od Barkera (2006) se můžeme dočíst, že stylem subkultur mladých se zabývá Centrum pro současná kulturní studia. Členové tohoto centra dokazují, že styl, který je důležitý u subkultur mladých lidí, je možné „chápat jako formu symbolické rezistence“ (s. 184). Barker toto uvádí na příkladu mladých skinheads, kteří svým oblečením (krátké vlasy, těžké boty, džíny a kšandy) měli napodobovat tvrdosti dělníků.

Chceme-li pak pochopit, proč se mladí lidé stylizují do určitých skupin, pomůže nám vysvětlení od Macka (1999). Ten uvádí, že účes či oděv jsou v této oblasti velmi důležité při vytváření pocitu výjimečnosti oproti běžné, konzumní společnosti dospělých a posilují tak pocit sounáležitosti s určitou subkulturou či vrstevnickou skupinou.

Pelikánová (2007) ve svém článku v časopise *Prevence* popisuje jako důležitou součást stylizace mladých lidí zdobení těla. Mezi tyto techniky řadí malování na tělo (bodypainting), tetování (trvalé pomalování těla), skarifikace (zjizvení), mrzačení těla (různé deformace) a piercing (vpichování náušnic). Všechny tyto metody řadí do kategorie sebepoško-

zování. „Sebepoškozování je chování bez vědomého a cíleného záměru zemřít“ (s. 6). Obecně se tyto způsoby považují za patologické. Pelikánová však upozorňuje na rozdíl mezi pouhým zdobením těla, touhou po hledání sebe sama a mezi patologií.

2.3.3 Vliv médií z hlediska stylu, životního stylu

V dnešní době však není výjimkou, že styl a takzvanou „image“ mladých lidí ovlivňují média. Podobně to také vidí i Jandourek (2008). Ten se ztotožňuje s názorem, že určité prvky subkultury si mládež může nejdříve určovat sama, později se však může stát, že tuto úlohu přeberou média. To znamená, že se určování stylu ujme komerce, která do těchto rolí stylizuje své hvězdy neboli komerční zpěváky, moderátory, umělce a jim podobné. Ovlivní mládež vydáváním různých „protest-songů“, ukazuje jak se mají oblékat. Polapí je tak do kolečka kulturního průmyslu, a tímto způsobem na nich vydělává. Uveďme si příklad tzv. „punkáčů“, jejichž hudba je založená na boji proti komerci. Zakládají si vlastní skupiny a v podstatě odmítají komerční záležitosti (Smolík, 2005). Vtipné ale je, že i toho se chytil kulturní průmysl, který prostřednictvím médií komerci naoko odsuzuje a diktuje tak mladým lidem značky a zpěváky, kteří jsou známkou „ne-komerce“. Dochází tak k vytváření dvou složek subkultur mládeže. Jednu bych nazvala jako „původní“, která si stojí za svými názory a přesvědčením a druhou jako „medializovanou“, která se na té původní subkultuře živí a vytváří tak její mediální a komerční odraz.

Nový rozměr náhledu na ovlivňování mládeže z hlediska životního stylu nabízí Cantelmi a Cacaceová (2008) ve své publikaci *Černá kniha satanismu*. Popisují novou možnost masového šíření satanismu pomocí knih, časopisů, kin, televize, hudby nebo internetu. Podíváme-li se na toto tvrzení zpovzdálí, můžeme bez okolků tvrdit, že platí i pro jiné subkultury mládeže a nejen pro satanismus. Stoupenci jednotlivých směrů mají tímto způsobem možnost rozšiřovat mezi veřejnost, zejména mládež, své teorie, přesvědčení a filozofie s velkou pravděpodobností, že se jim někoho podaří oslovit.

Co se týče médií a životního stylu, má k tomu co říci i Sak (2000). Ve své publikaci se zmiňuje o současné generaci mládeže: „ která již vyrůstá pod tlakem masové kultury, a především komerční televize“ (s. 142). Dodává také, že klasickým modelem u dnešní mládeže je touha nechat se bavit bez vynaloženého úsilí. Tento postoj Sak také přičítá médiím. Představuje tímto způsobem další rozměr ovlivňování a modifikace volného času dnešní mládeže pomocí mediálního působení.

Poslední rozměr mediálního vlivu na mládež pak odhalují také Cantelmi a Cacaceová (2008). Ve své knize uvádějí, že se mládež k satanistickým rituálům inspirovala filmy a komixy. Podle této skutečnosti se dá usuzovat, že mládež si z médií může přebírat i různé vzory chování, které pak následně často ovlivňují příslušnost k určité subkultuře.

Zaměříme-li se pozorně na roli médií v otázce subkultur mládeže v souvislosti s tímto textem, je patrné, že prostupuje celou představovanou oblastí.

3 PŘEDSUDKY

3.1 Vliv médií z hlediska předsudků

Existuje však i druhá strana mediálního vlivu, a sice na obrácenou skupinu lidí. Tzn., že média velmi ovlivňují chápání subkultur většinovou společností. Média tak vytvářejí ve společnosti mýty a zásadně přispívají k velice zkreslenému chápání subkultur společností tím, že jednotlivé subkultury a stejně tak jejich podskupiny tzv. „házejí do jednoho pytle“. Média tak často vytvářejí stereotypní teorie, které přijímá širší publikum. „Většina lidí si například pod pojmem skinhead vybaví hajlujícího podnapilého mladíka, aniž by tušili, že existují skinheads odsuzující rasismus a nacismus. Podobně pod punkery si lidé představí kohokoli s barevným čírem (kohoutem) na hlavě, což o podstatě punku nevypovídá zhora nic.“ (Smolík, 2005, s. 21)

Příklady takových předsudků uvádí Buryánek (2005, s. 148):

- Anarchista = komunista = terorista.
- Všichni, kteří mají krátké vlasy, jsou skinheadi.
- Squateři jsou banda fetáků, co spí na jedné matraci.
- Všechno je to jedna pakáž.

3.2 Negativní aspekty subkultur mládeže a extremismus

Havrdová (In Macek, 1999) v souvislosti se subkulturami mládeže hovoří o negativních aspektech. Havrdová tyto aspekty spatřuje v chuti mladých osamostatnit se, upřednostňovat život v subkultuře, zábavu a fenomén nudy před studiem, kteří mladí berou jen jako formalitu. Velkou pozornost této problematice věnuje také Matoušek a Kroftová (1998). Ti poukazují na to, že právě subkultury jsou velmi často útočištěm mladých lidí, kteří nemají dostatečnou podporu v rodině a často tu dochází k páchání trestných činů. Na tuto problematiku může poukazovat i text Říčana (2004), který uvádí, že mladí lidé se snaží být populární nebo alespoň vybočovat, a na tomto základě se pak mohou nechat snadno zlákat k jednání, které nemusí odpovídat jejich povaze. Může pak docházet k požívání alkoholu, braní drog nebo špatnému chování vůči starým lidem.

Celý článek tomuto tématu věnoval také Smolík (2006). Ten v něm porovnává mnoho výzkumů, které byly na toto téma provedeny a neopomíjí ani extremismus založený na politickém podtextu. Uvádí, že do devadesátých let byly v podstatě všechny subkultury politizované, v průběhu devadesátých let se však tento stav začal měnit na úkor zábavy a volného času. Na konci devadesátých let se tyto postoje vrátily jako bumerang v ještě větší míře ve vztahu antiglobalizačního hnutí v souvislosti např. s ochranou životního prostředí, lidských práv apod. Smolík připouští, že subkultury mládeže mohou být určitým způsobem patologické, na druhou stranu, ale musíme brát zřetel na to, že samotné subkultury mládeže se vyvíjely jako negativní odezva na požadavky společnosti a kulturních struktur. Dále odkazuje na Downesovu klasifikaci která uvádí, že: „je nutné vždy při deskripci subkultur mládeže brát zřetel především na vztah subkultura vs. společnost, resp. dominantní kultura, stejně tak jako je nutné si všimnout vztahu jedince vs. subkultura (mládeže)“ (s. on-line). Charvát (2007) se ve své knize *Současný politický extremismus a radikalismus* také zabývá spojitostí těchto prvků se subkulturami mládeže. Přestože radikální ideologické hnutí pokládá v první řadě za politický extremismus, poukazuje tu na určitou souvislost. Doslova ho označuje jako „průnik“ tohoto fenoménu do těchto skupin díky médiím. Uvádí příklad na pohledu televizního diváka, který v souvislosti s extrémní pravicí očekává záběry mladých skinheadů, a naopak při antiglobálních demonstracích barevné přelivy příslušníků punku.

Přehled deviací, které se často spojují se subkulturami mládeže (Smolík, 2008, s. 6):

- kriminalita
- alkoholismus
- narkomanie
- promiskuitní sexuální chování (v minulosti například hippies)
- politická ortodoxie (rasismus, politický extremismus, antisemitismus, politické násilí)
- sebevražednost (typické pro emo/gothic rock)
- vandalismus
- agresivita
- sebepoškozování

4 ČLENĚNÍ, FUNKCE, ZNAKY A SYMBOLIKA

4.1 Členění a funkce

Růžička (2006) uvádí, že subkultury se prolínají do následujících oblastí společenských věd:

1. sociologie
2. politologie
3. teorie kultury

Subkultury mládeže dle Grubera (In Smolík, 2006) mají ve společnosti tyto funkce:

- 1) poskytují specifické „útočiště“ nesocializovaným jedincům
- 2) umožňují komunikaci potřebnou pro výkon té které zájmové činnosti
- 3) ve své existenci subkultury umožňují realizovat a vyzkoušet nové a nevyzkoušené vzorce chování
- 4) existence subkultur je zároveň symptomem takových vzorců
- 5) existence některých subkultur může být pro společnost zdrojem značných problémů (kriminalita, rasové bouře atd.)
- 6) subkultury mládeže jsou vyjádřením míry demokracie a svobody ve společnosti

Význam problematiky vrstevnických skupin, organizací a hnutí dětí a mládeže z pedagogického hlediska podle Krause (2008, s. 93):

- 1) Výchovný pracovník by měl mít o těchto skupinách přehled, vědět o jejich působení a znát povahu jejich aktivit. I když není jednoduché do nich pronikat, pedagog má jisté možnosti a prostředky, jak zjistit podstatné informace o jejich činnosti, složení, struktuře a systému komunikace a komunikačních kanálů. Sociometrie pak umožňuje učinit si i obraz o hierarchii uvnitř skupiny, jak a kým je skupina organizována, kdo jsou hlavní vůdcové apod.
- 2) Pokud jde o skupiny asociálního charakteru, mělo by být naším cílem eliminovat jejich negativní vlivy nebo se alespoň snažit izolovat jejich působení, aby nemohly

ovlivňovat další jednání dětí a mládeže. Proniknout do takových skupin s cílem „přeladit“ obsah jejich činností a způsob života je velmi obtížné a patří to k práci sociálních asistentů.

4.2 Znaky a symbolika

Smolík (2005) uvádí, že rozdíly, které vytváří subkultura mládeže vzhledem k většinové kultuře „jsou často utvářeny zcela programově, tak, aby tyto rozdíly v reprezentovaných hodnotách, životním stylu, jazyce, módě, umělecké tvorbě, hudbě, politických názorech, zcela záměrně vynikaly (a roli zde sehrávají i média prezentující jednotlivé subkultury mládeže). Kupka (2008) souhlasí s tím, že subkultury mládeže odrážejí i oblast politickou. Uvádí, že některé subkultury mohou být dokonce politicky aktivní a prosazovat tak své postoje, názory nebo ideje. Buryánek (2005) ještě dodává, že vedle specifického životního stylu a svébytné kultury, je třeba počítat i s osobitou symbolikou a jazykem subkultur mládeže. I Matoušek s Kroftovou (1998) mohou ještě doplnit určité znaky subkultur mládeže, kterými jsou „způsob vyjadřování, ale i úpravu zevnějšku, druh preferované hudby, způsob chování k opačnému pohlaví, postoj ke škole, případně k práci, k rodičům, k penězům, k sexualitě, ke kouření, k drogám, k alkoholu atd.“ (s. 85). Kraus (2008) pojmenovává jednotlivé znaky subkultury mládeže jako „móda, pravidla komunikace, tanec, hudba, literatura atd.“ (s. 62). Macek (1999) popisuje jako možné znaky subkultury mládeže specifické výrazové prostředky, účes či oděv a hudbu.

5 POPIS JEDNOTLIVÝCH SUBKULTUR MLÁDEŽE DLE LITERATURY

V následujícím textu popíši jednotlivé subkultury mládeže podle dostupné literatury. Předem bych ale chtěla upozornit, že tento výčet ještě doplním analýzou virtuálních dat v praktické části. Tyto zdroje by se pak mohly brát jako neseriózní, v případě subkultur mládeže však mají obrovský význam, protože naopak pomohou předejít už výše zmíněným předsudkům a stereotypům v chápání subkultur mládeže.

5.1 Skinheads

V úvodu je třeba zmínit, že takto subkultura mládeže patří mezi velmi diskutovanou a probíranou, a to jak v úrovni literatury, tak i médií. Různí autoři k ní také přistupují různým způsobem. Většina autorů však tuto subkulturu popisuje jako celek, i když je to podle mého dost zavádějící. V této části se budu snažit popsat subkulturu skinhead tak, jak je možné se o ni dočíst v odborné literatuře, která mi byla dostupná. Zároveň musím upozornit na to, že tato problematika je velmi široká, proto budu komentovat všechny obsažené skupiny spíše stručně.

5.1.1 Historie

Vesměs v každé literatuře se dočteme, že hnutí skinhead vzniklo na konci 60. let 19. století v Anglii jako hnutí mladých a mnohdy i nezaměstnaných lidí, kteří pocházeli z dělnických rodin. Jako předchůdci se uvádějí tzv. Mods. Ti se vyznačovali svými konzervativními obleky a krátkým sestřihem. Zásadní složkou v jejich životě byla hudba, a sice americký soul a jamajské reggae. Velkou roli tu hráli také přistěhovalci z Jamajky, tzv. Rude boys. Ti byli proslulí tvrdým vystupováním a pouličními rvačkami. V šedesátých letech se vyčlenila ještě jedna skupina fotbalových hooligans, kteří byly podle těžkých bot nazýváni Boot boys. Z těchto tří skupin vznikli skinhead. Následně se násilí skinheadů zaměřilo i na indické a pakistánské přistěhovalce, tomu se říkalo Paki-bashing. Na druhé straně tu však existovaly i rasově smíšené gangy a skin gangy, jejichž členové měli výhradně tmavou pleť – Affro boys (Buryánek, 2005).

5.1.2 Charakteristika

Matoušek a Kroftová (1998) popisují subkulturu skinhead jako rasistickou. I když zmiňují nerasistické odnože jako jsou SHARP a Redskins, nepřikládají jim velkou váhu a celkově subkulturu skinhead spojují s neonacisty. I Kraus (2008) popisuje skinhead dost jednostranně, jako politicky orientovanou, rasisticky zaměřenou a ultrapravicovou subkulturu, jejíž ideálem je pevný stát. Charvát (2007) udává, že je třeba si uvědomit, že už od počátku bylo hnutí skinhead formováno jako násilné.

Zejména u této subkultury je však důležité si uvědomit, že: „se v současné době štěpí do mnoha často protichůdných proudů, některé z nich jsou neonacistické, vlastenecké, jiné apolitické, levicové či ultralevicové“ (Buryánek, 2005, s. 18).

5.1.3 Důležité pojmy podle Buryánka (2005)

Ska – Hudební styl, který se vyvinul z reggae, akorát v rychlejším rytmu. Tato hudba byla ovlivněna punkem, kapely se skládaly jak z bílých, tak z černých členů. Tento trend vytrval dodnes.

Oi! – Hudební styl, který zpíval o každodenním životě dělnických dětí, navazoval na dřívější texty reggae. Původně se toto obnovení projevilo s nástupem punku. Pro skinhead byl však punk moc snobský a zatížený anarchismem, proto si vytvořili nový styl Oi!. Oi! je antinacistický a podobá se punk-rocku.

Hardcore – hudební styl.

5.1.4 Členění

a) podle Charváta (2007)

1. rasisté (neofašisté, neonacisté)
2. nerasisté, tradiční skinheads, apolitičtí skinheads
3. antirasisté (SHARP, RASH)
4. hooligans

b) podle Buryánka (2005)

- 1) skinheads – základní skupina
- 2) neonacisté
- 3) návrat tradičních skins, Redskins, SHARP

5.1.5 Popis jednotlivých skupin

Tuto podkapitolu rozčlením podle vzoru Charváta (2007), protože si myslím, že jeho členění je přehledné. Přitom popis těchto skupin doplním o poznatky jiných autorů.

1. Rasisté (neonacisté, neofašisté)

„Rasismus je takový typ myšlení, který předpokládá, že lidské vlastnosti jsou rasově podmíněné“ (Charvát, 2007, s. 51).

Neonacisté

Podle Buryánka (2005) k nástupu rasismu docházelo na koncertech Oi! a ska, kde proti sobě bojovali ultrapravicový skins a National Front, kteří taktéž napadali přistěhovalce. V r. 1977 vznikla mládežnická organizace YNF, která pořádala rasistické koncerty a i v důsledku skandálů na politické scéně se k této skupině přidávalo čím dál více mladých lidí. Navázalo na to založení hudebních skupin RAC a poté White Noise Clubu. Později to došlo až k založení Blood and Honour (Krev a čest neboli bojové heslo Hitlerjugend). Tato organizace zaštiťovala kapely, které se sdružovaly jako tzv. white power (bílá síla). Nejvýraznější postavou byl zpěvák Lan Start po jehož smrti v r. 1933 došlo k založení Combat 18 (Combat Adolf Hitler) a nahrávací společnosti pod jeho jménem.

Charvát (2007) popisuje neonacisty jako nástupce Hitlera, kteří si zakládají na árijském původu a opovrhují nacionalismem. Podle jejich názoru nacionalismus rozděluje silné bílé národy, a tím je žene proti sobě. Pro neonacisty je důležitá rasová příslušnost, resp. „správná krev“ jak dále uvádí Charvát. Hlavní je boj proti Židům. Poukazuje také na jejich nenápadné pronikání do dalších subkultur (neonacistické techno, DJs, ale dokonce i country).

Buryánek (2005) popisuje, že hudba je nejdůležitější komunikační kanál v propagaci neonacismu. Tyto koncerty probíhají většinou utajeně, někteří se tuto ideologii snaží propagovat legálně za pomoci tzv. „apokalyptického puknu a Oi!“. Buryánek dále uvádí,

že pro tuto skupinu je typické dokazovat si svoje cíle v potyčkách většinou se silově nevyrovnanými kolemdoucími, kteří nezapadají do jejich škatulek (např. proti homosexuálům, etnickým menšinám, příslušníkům hnutí punk atd.). Dále popisuje, že u nás byla po r. 1989 v tomto směru situace velice volná.

Symbolika

Vzhled: Podle Buryánka (2005) jsou oblíbené skinheadské značky Lonsdale, Fred Perry, Ben Herman, Pitt Bull, Hooligan, A.C.A.B. atd., dále armádní oblečení, maskáče, bombery, starší aktivisté vyznávají klasické sportovní značky jako např. Umbro nebo Adidas. Vlasy mohou být od vyholených až po ulízané patky nebo nagelované kratší vlasy. Dále se dá říci, že klasická image neonacistů je spíše na ústupu a schovávají se za sportovní oblečení a kratší vlasy. Těm kteří dodržují tradiční image doplněnou o armádní prvky říkáme Boneheads.

Dalším znakem této skupiny podle Charváta (2007) je vyznávání tzv. odinismu, což je forma pohanství, která vychází ze starogermánského náboženství, které se praktikovalo ve Skandinávii asi do 11. století.

Hudba: Podle Buryánka (2005), ale i dalších autorů se rasističtí skins snaží pronikat do mnoha hudebních stylů, za svůj berou zejména apokalyptický styl Oi! nebo i punk. Vlastní jim je styl RAC (Rock proti komunismu). Příkladem rasistických kapel je Orlík nebo Hubert Macháně (skrytý rasismus). Kapely, které mají prvky nacionalismu a neonacismu: Braník, Buldok nebo třeba Krátký proces. (Prevence, 2008)

Neofašisté

Podle Charváta (2007) navazují neofašisté na původní fašistické tradice. Jejich východiskem je nacionalismus. Ten pokládají jako základ mezilidských vztahů a společenského uspořádání. Z tohoto postoje také vyplývá boj proti imigrantům a „barevným“. Jak nám dále Charvát sděluje, tyto dva tábory i přes jiná stanoviska nestojí proti sobě, spíše naopak. Vzájemně se podporují.

2. *Nerasisté, tradiční skinheads, apolitičtí skinheads*

Charvát (2007) uvádí, že všechny tyto skupiny navazují na původní formu hnutí skinheads, to znamená na formu nepolitickou, která odmítá extrémní politiku, ať už pravicovou, tak i levicovou. Jak dále píše, důležité jsou pro ně subkulturní znaky jako oblečení, hudba

nebo fotbal a patriotismus. Ten bohužel může někdy přerůst až v nacionalismus nebo šovinismus. Hlavním znakem pro ně tedy je uznávání subkulturního základu, i když se někteří přes vyznávání apolitičnosti mohou nechat ovlivnit různými aktivisty z politických hnutí a často pak vyznávají antikomunismus. Na druhou stranu se řada členů tohoto hnutí hlásí k antirasismu a antifašismu. Svou apolitiku obhajují věcí morálky a ne politického názoru.

Symbolika

Vzhled: Buryánek (2005) ztotožňuje styl oblékání tradičních skins, ale i Redskins a SHARPs více s tradičním. Nosí krátce střižené vlasy, někdy s tzv. pejzy, džíny, těžké boty, košile, kšandy, bundy tzv. harringtony, kabáty tzv. donkey a bombery. Aby se odlišili od neonacistů a rasistů nosí nášivky a placky, které připomínají příslušnost k určité skupině, scéně, kapele a vyjadřují jejich protirasistický postoj. Koubek (In Smolík, 2008) ještě dodává, že až ze spojení několika prvků oblečení můžeme usuzovat příslušnost k hnutí skins.

Hudba: Buryánek (2005) uvádí hudební styl Oi! (ohrazuje se nebo přímo napadá rasismus a neonacismus), sblížování se scénou nepolitického punku.

Kapely: apolitické texty mají např. kapely: Incident, The Riot, Vibrátore a další (Prevence, 2008).

3. Antifašisté (SHARP, RASH)

Buryánek (2005) popisuje tuto odnož skinheads jako odpověď na násilí ze strany neonacistů. Uvádí, že tyto skupiny směřují pouze proti neonacistické scéně, a proti ostatním subkulturám jsou tolerantní.

Vznik SHARP (skinheads against racial prejudice) datuje Buryánek do r. 1986 v New Yorku. Spojuje s ní také vznik nového hudebního stylu hardcore. Charvát (2007) označuje snahu tohoto hnutí o apolitičnost. Toto hnutí mělo a má také ve snaze bojovat proti fašismu, tendenci spolupracovat s anarchistickými a radikálně-levicovými organizacemi.

Na popud SHARP vniká počátkem 90. let hnutí RASH (Red and Anarchist Skingeads), které se přímo hlásí k radikální levici a propaguje myšlenky anarchismu, uvádí Charvát.

Symbolika

Vzhled se v podstatě prolíná s výše uvedenou skupinou nerasistických skinheads. Pro hudbu je tu typický vývoj silně nerasistické hardcorové scény. Nastává také znovuzrození stylu ska, reggae a soulu, přičemž hlavně styl ska se stává lákavý pro širší vrstvy společnosti od punk až po „obyčejné“ občany. Nutno podotknout, že tyto styly se těžko přiřazují k určité skupině, protože se prolínají a mají svůj význam v mnoha subkulturách, na druhou stranu styly hudby jsou důležitými ukazateli u jednotlivých subkultur (Buryánek, 2005).

4. Hooligans

Podle Charváta (2007) je to skupina fanoušků, která „vyhledává násilné střety s podobně laděnými příznivci soupeře“ (s. 128).

Této problematice také věnuje celou publikaci Smolík (2008). Ten hovoří o hooligans jako o „fotbalových chuligánech“. V souvislosti s Českou republikou Smolík zmiňuje notně známý film Proč?, který se věnuje tomuto tématu v dobách socialismu. Jak uvádí Francová (In Smolík, 2008), i tento film mohl přiblížit subkulturu fotbalových chuligánů české mládeži. V době kdy tito mladí lidé chodili na svazácké schůze musel být pro ně podobný životní styl lákavý.

Smolík (2008) také přiznává této subkultuře politický podtext, spojuje ji se skins a dokonce i s rasismem, i když na druhou stranu udává, že se i fotbalový chuligáni člení do několika dalších skupin a není tak možné jednoznačně definovat jejich aktivity. Podle Mareše, Smolíka a Suchánka (In Smolík 2008) můžeme fotbalové chuligánství roztřídit podle jednotlivých druhů: „například podle způsobu chuligánského jednání, terčů chuligánských útoků, sociálních rolí chuligánů, politizace gangů apod.“ (s. 50).

Časopis Prevence (2008, s. 17) popisuje tyto charakteristiky:

- Hooligans se sdružují, mají tendenci vymezovat se vůči ostatním lidem.
- Chuligánství je založeno na partách, jejichž cílem je vyvolat konflikt či bitku s jinými podobnými skupinami.
- Hooligans dávají najevo svou soudržnost, čímž si udržují vědomí jisté síly, jednotného pohybu, postupu a taktiky.

- Dalším rysem může být praktikování určitých vzorců chování (např. jednotný pískot, když se něco při utkání nelíbí, při nástupu hráčů na hrací plochu jednotný potlesk a skandování hesel, ale také rasistické projevy či hajlování (některé zdroje uvádějí, že hajlování je spíše způsob jak se předvést, než že by šlo o vyjádření skutečného smýšlení).
- Členové gangu se pravidelně schází nejčastěji v hospodách, barech mezi sebou mají většinou dobré vztahy.
- Některé skupiny vydávají i svoje zpravodaje, tzv. faniny nebo webové stránky (www.hooligans.cz) Vychází i časopis „Football Faktory“ určený nejen pro chuligány – hooligans, ale i pro fanoušky a Ultras.
- Hooligans nosí se zvýšenou četností oblečení určitých značek (Lonsdale, Mentalita Ultra, Umbro, Pitbull).

5. Redskins podle Buryánka (2005)

Jsou jakousi protiváhou neonacistů. Tyto skinheadi vyznávají anarchismus a revoluční marxismus. Anarchismus je, jak popisuje Charvát (2007), odvozen ze dvou starořeckých slov. An a aché. V celkovém kontextu znamená absenci vlády. „Jejich základem je přesvědčení, že člověk je ze své podstaty spíš dobrý než špatný a zároveň spíš rozumný než nerozumný. Dokáže se tedy řídit sám a nepotřebuje k tomu žádnou zvláštní instituci jako je stát s jeho donucovacím aparátem“ (s. 112).

5.2 Metal

5.2.1 Charakteristika

Charvát (2007) spojuje metal s pohanstvím a nacionálně socialistickým black-metalem. Dále uvádí, že metal má velmi blízko k neonacismu, který se do něho snaží cíleně pronikat. Daří se jim tak v důsledku pohanského přesvědčení metalistů. Ani neonacisté nejsou podle Charváta křesťanství nakloněni a považují ho dokonce za výmysl Židů. Poté Charvát popisuje nacionálně-socialistický black-metal, který se zaměřuje na vyznávání satanismu a okultismu. Podle toho jakým směrem se tato skupina ubírá (pohanství, satanismus, okultismus), se člení další její podskupiny. V závěru Charvát uvádí, že valná většina těchto skupin nemá s neonacismem nic společného. I Cantelmi a Cacaceová (2008) spojují sata-

nismus s proudem black-metalu a heavy-metalu a dodávají, že právě podpora hudby dokáže přilákat mladé lidi k této ideologii.

5.2.2 Členění

a) Podle Kupky (2006):

1. čistý (pravý) black-metal – pure (true) black-metal
2. black-metal s pohanskými a folklórními prvky – pagan-black metal
3. black-metal s klávesovými a symfonickými a jinými avantgardními prvky – avantgarde black-metal (Blackmoon 2004: 80)

Všechny z uvedených proudů jsou pak i základními kameny dalších specifitějších odrůd black-metalu.

b) *Podle Charváta (2007):*

1. metal zaměřený na pohanství, odinismus a asaratu (formy pohanství)
2. nacionálně-socialistický black-metal

5.3 Satanismus

O satanismu byla zmínka u předešlé metalové subkultury, a jak poznáme dále, prolíná se i do dalších subkultur (gothic, emo). Někteří autoři, jako například Matoušek a Kroftová satanisty dokonce považují za samostatnou subkulturu.

5.3.1 Historie

Cantelmi s Cacaceovou (2008) datují počátky satanismu do hlubokého středověku, kdy byl uctíván v podobě čarodějnic a magie. Satanismus spojený s dnešní mládeží je ovšem spojován s pojmem moderního satanismu, který má své kořeny v 60. letech 20. století. O znovuzrození tohoto vyznání se tehdy postaral Anton La Vey, který se zabýval sbíráním materiálu o vraždách, vampýrech či přízracích a pro peníze na toto téma pořádal přednášky

ve svém domě. Strhl tak spoustu lidí. V r. 1966 založil Satanovu církev. Rok 1966 pak prohlásil za „Satanův rok č. 1“.

5.3.2 Charakteristika

Časopis *Prevence* (2008) uvádí, že satanisty spojuje spíše vzdor a protest, nežli vůdce. Popisuje to jako negaci křesťanství, ale také jako znechucení většinou společností. I Matoušek s Kroftovou (1998) potvrzují, že satanisté nemají žádného společného vůdce, dokonce ani systematickou povahu učení, a proto se nedá mluvit o žádné sektě. Upozorňují však na možnost patologických jevů, které může tato skupina vyvolat. Tzv. černé mše popisují jako hromadné soulože, obětování zvířat atd. Kromě toho uvádí, že satanisté si také vybírají oběti, které mohou tyranizovat. Cantelmi s Cacaceovou (2008) pohlížejí na fenomén satanismu poněkud odlišněji. V první řadě hovoří o existenci organizovaného satanismu, který zároveň zahrnuje i sekty. Otázkou je, do jaké míry se organizovaný satanismus vyskytuje v ČR, protože je jejich publikace zaměřena na USA. Principy satanismu jsou podle těchto autorů založeny na porušování sociálního tabu. Satanisté chtějí, aby Satan uspokojil jejich přání, které Bůh nechce vyslyšet. Pořádají pak na počest Satana rituály, kterými ho chtějí získat pro své cíle.

Cantelmi a Cacaceová (2008) dále přičítají velký význam všeobecné touze veřejnosti po věcech nadpřirozeného a tajemného charakteru. Sílu přítomnosti Satana jako idolu u veřejnosti přisuzují médiím. Tato přitažlivost rituálů a okultismů je pak podle nich ještě o to větší u mládeže. Vyznávání podobné filozofie mladým dává pocit výjimečnosti a odlišnosti. Cooper (In Cantelmi, Cacaceová, 2008) toto potvrzuje a dodává, že satanismus podporuje vše co je pro dospívajícího přirozené, tedy vzpouru, provokaci a jedinečnost. Cantelmi a Cacaceová (2008) také upozorňují na velké nebezpečí patologických jevů spojených se satanismem od braní drog až po agresivní chování vůči autoritám (které odmítají uznávat). Přijmutí satanismu jedincem může vést až k drogové závislosti. Problémová mládež se pak většinou stává obvyklými stoupenci této ideologie. Jedinec bývá osamělý, málo komunikativní, má slabé rodinné vazby a pociťuje potřebu kontroly nad svou osobou.

5.3.3 Členění

Podle Cantelmiho a Cacaceové (2008):

1. Acidní satanismus: Malé skupiny mládeže, které se scházejí ve jménu Satana, dochází tu k užívání drog, ale jsou většinou bez kontaktu s organizovaným satanismem. Zpravidla nepořádají rituály a neorganizují se.
2. Kulturní satanismus: Patří sem všechny formy uctívání Satana, je založen na konkrétním učení. Skupiny mají identifikovatelného vůdce, souvislé rituály, sídla nebo internetové stránky.
3. Pseudosatanistické skupiny: Je seskupení mladých lidí, kteří se schovávají za satanistickou ideologii, i když o ní vědí velmi málo. Účelem je dodat si patřičnou důležitost.

Všeobecně, kromě kulturního satanismu, se jedná o mládež ve věku 15-25 let. Inspiraci k rituálům pak přebírají z komixů a filmů, během obřadu dochází ke konzumaci drog a alkoholu.

Podle časopisu Prevence (2008):

1. Náboženský satanismus: Klasická forma uctívání Satana formou modliteb, vzývání, poskytování obětí, černé mše atd. Svého vrcholu dosáhla v 17. a 18. století, ale inspirovat se jí mohou i některá hnutí v dnešní době. Př. obětování malých zvířat Satanovi.
2. Mravní satanismus: Pro tuto skupinu je Satan symbolem volnosti. Uznávají svobodu a volnost, kterou si člověk může užívat v plné míře pokud neškodí.
3. Kulturní satanismus: Vytvářejí mladí lidé, kteří se zapojují do kulturní činnosti. V tomto směru pak představují nové hodnoty týkající se hnusu, smrti, krve nebo masakrů. Při tomto přesvědčení zavrhuje klasické hodnoty lásky, života a krásy.

5.3.4 Symbolika

Podle časopisu Prevence (2008, s. 16), jsou pro satanismus charakteristické tyto znaky:

Pentagram: Mezi symboly satanismu patří především pentagram, obrácený špicí dolů s dokreslenou tváří kozla se pak jedná o **bafomet**. **Číslo 666** je číslo převzaté z bible, tzv. číslo šelmy. Poprvé se toto číslo objevilo v Zjevení Janově, kde označuje Antikrista. **Petrův klíč**

řív klíč je také používán jako satanistický symbol, zároveň se ale jedná o jeden z nejmladších křesťanských symbolů. Satanistický symbol vypadá podobně jako Petrův kříž, ale nejedná se o návaznost na něj.

Vzhled podle časopisu *Prevence* (2008): na černo obarvené vlasy, avantgardní účesy (rozčuchanost), černá líčidla (včetně rtěnky, oční linky atd.), oblečení splývavé, vyzývavé, demonstrující osobitost a nezávislost na módních trendech, doplňky jsou symboly satanismu nejčastěji z bílého kovu.

Hudba má velmi blízko k death-metalu, black-metalu nebo grind core. Za zakládající skupinu se považuje Black Sabbath, u nás je to např. Root nebo Törr. (Prevence, 2008)

5.4 Punk

5.4.1 Stručná historie

Charvát (2008) uvádí, že Punk vznikl v sedmdesátých letech 20. století v Anglii. Připomíná, že od začátku se tu křížilo několik různých směrů. Základem punku byl nihilismus až asocialismus pracující s principy anarchismu. Cílem punku bylo zjevem šokovat a upozorňovat tak na problémy, které sužovaly britskou mládež. Vedle tohoto základního proudu vznikl punk nepolitický (spojený s apolitickou částí hnutí punk) a politický (sociálně kritický). Jako další skupina se vyčlenila nazi-punk, která představuje vlastně neonacisty s punkerskou image.

5.4.2 Charakteristika

Kraus (2008) popisuje punk ve své publikaci jako extremistické hnutí, „které upoutává spíše provokativními prvky svého vnějšího projevu“ (s. 91). Srovnává ho s anarchisty, kteří stejně jako punk vyjadřují odpor vůči autoritě, dále proti starší generaci, policii nebo vládě. Uvádí také, že se hnutí punk veřejně hlásí k legalizaci drog. Buryánek (2005) popisuje subkulturu punk jako ideologii, která si zakládá na odporu vůči autoritě a dominantním normám (vůči státní moci – ta je chápána jako znásilňující lidskou svobodu). Punk je také provokativní ve vzhledu a životním stylu, s kterým souvisí podpora drog všeho druhu včetně alkoholu. Charvát (2007) uvádí, že punková subkultura od svých začátků láká „rebelující mládež“. O tzv. rebeliích se můžeme dočíst i v románu od Hladilové (2001) *Taky jsem byla punk*, který hodnověrně líčí začátky punkové scény u nás po roce 1989. Dále je

podle Charváta (2008) důležité, že právě hnutí punk ovlivnilo mnoho dalších směrů, takže se často prolínají a stírají se tak hranice mezi nimi. Vaněček (2004) říká, že: „Punk je projevem snahy městské mládeže o autenticitu a přirozenost ve svém cítění a projevu“ (s. 80). Dále mluví o punku jako o jednom z nejradiálnějších ze způsobů životního stylu, který chce zároveň ukázat odlišnost i odcizenost dnešnímu světu. Vaněček punkery vystihuje heslem: „Nevím co chci, ale vím, jak to dostat“ (s. 80).

5.4.3 Členění

Podle Charváta (2008):

- 1) základní směr punku
- 2) nepolitický punk
- 3) politický punk
- 4) nazi-punk – rasistická odnož punku, která sympatizuje s pravicovými extrémisty, ve své podstatě má ale málo přívrženců.

5.4.4 Symbolika

Vzhled: Podle Smolíka (2005) je jedním z hlavních znaků hnutí punk styl oblékání. Patří sem kožené bundy, pearcing, číro (barevný kohout). Hladilová (2001) popisuje ještě mnoho dalších prvků. Patří mezi ně barevná číra, staré otrhané věci, trika s nálepkami různých skupin, křiváky (kožené bundy) a hlavně kovové doplňky (řetězy, spínací špendlíky nebo pyramidy).

Hudba: Mnoho autorů zmiňuje za průkopnickou kapelu stylu punk Sex Pistols. Na druhou stranu, je ale hodně příznivci tato kapela i zavrhována. Vaněček (2004) vysvětluje proč. Tato kapela podle něho vznikla uměle. Vytvořil ji Malcom McLaren kvůli propagaci svého butiku, který nesl název SEX. Dalším př. je Ramones, u nás např. N.V.Ú., Totální nasazení nebo Volant.

5.5 Gothic

5.5.1 Historie

Článek v časopisu Prevence (2008) objasňuje původ slova gothic, které je převzaté z anglického ghost (duch). Kořeny datuje do 80. let 20 století, kdy se tento styl oddělil od punku.

5.5.2 Charakteristika

Časopis Prevence (2008) spojuje styl gothic zejména s typickou hudbou gothic-rock, pro kterou jsou typické hrubé mužské a vysoké ženské hlasy. Nebezpečí tu hrozí s dalšími pojmy, které se k tomuto stylu váží. Patří mezi ně vyznávání vampyrismu, satanismu. Tito lidé jsou většinou ateisté. Neodmyslitelně sem patří smutek, deprese, chmurné myšlenky nebo noční procházky po hřbitovech. Inklinují k tajemnu, mají rádi krev, démony, anděly a tematiku smrti. Pro tyto názory si mohou často připadat nepochopení. Pořádají tedy hromadné „gothic párty“. S tímto tématem často souvisí i sebepoškozování. Podle vyznavačů tohoto stylu to není nijaký hromadný jev a nikdo tím nechce děsit, ale vidí v tom určitý druh krásy. Smolík (2008) naopak uvádí, že gothisté se snaží zbavit nálepky satanistů, i když se část z nich k tomuto vyznání hlásí. Počet příznivců odhaduje na několik set.

5.5.3 Symbolika

Podle časopisu Prevence jsou typickými symboly vzhledu gothic stylu černá barva, výstřední oblečení, typická hudba, smrt, deprese a smutek. Zřídka i sebepoškozování. Ke gothickému vzhledu patří černá barva oblečení i líčení (černá linka očí i rtů, černě nalakované nehty), pro ženy jsou typické dlouhé vlasy obarvené černou nebo červenou barvou, dále nosí dlouhé, černé elegantní šaty, těžké boty, děrované punčochy, rukavičky, železné spony nebo řetězy. I muži nosí dlouhé kabáty a oblékají se podobně. Uvádí se tu, že může docházet i k potlačení pohlavnosti.

Hudba představuje již výše zmíněné hrubé mužské hlasy a vysoké ženské, texty o Bohu, víře, depresi, smrti, romance. Hlavními nástroji jsou kytary a basy. Tento styl se postupně rozvinul až na gothic-metal. Příklady kapel: Christian Death nebo Celtic Frost. (Prevence, 2008)

5.6 Emo

5.6.1 Historie

V článku časopisu Prevence (2008), je historie emo stylu popsána následovně: „Od poloviny osmdesátých let byl výraz emo používán výhradně pro hudební styl inspirovaný tehdejší washingtonskou scénou. Když se hudba koncem 90. let dostala do povědomí širšího publika, začalo slovo nabývat dalších významů. Původ výrazu samotného je nejasný. V roce 1985 členové skupiny Rites od Spring poznamenali v interview pro časopis Flipside, že je někteří fanoušci začali označovat jako „emo“, údajně podle emocí, které skupina ukazovala při svých vystoupeních“ (s. 14).

5.6.2 Charakteristika

Časopis Prevence (2008) popisuje jako základní charakteristiku tohoto stylu způsob oblékání. Dalším charakteristickým znakem je „psychické nastavení k životu“ (s. 14). Celkově emo vyznává nihilismus, skepticizmus, beznaděj, rezignaci, osamocenosť ve zlém světě. Vyznavači jsou znechuceni ze světa, z toho, jak je špatný, mnohokrát si plánují brzký odchod ze světa, často zkouší různé formy sebepoškozování. Tím jakoby ventilují napětí, které musejí denně snášet. Smolík (2008) uvádí, že styl emo je odnoží gothic stylu, respektive Punk-rocku. S klasifikací příznivců tohoto stylu se Smolík shoduje s výše uvedeným popisem a představuje je jako melancholické, frustrované a psychicky nevyrovnané.

5.6.3 Symbolika

I pro tento styl je důležitá hudba, jak uvádí Smolík (2008). Popisuje ji jako shodnou s gothic rockem, poukazuje tedy na vnitřní pocity, deprese, nešťastnou lásku a sebepoškozování, které jsou součástí textů. Typický **vzhled** popisuje jako charakteristicky rovné vlasy obarvené na černo s typickou ofinou do očí, piercingem, užíváním make-upu (i u chlapců) a očních stínů. Časopis Prevence (2008) ještě doplňuje, že ofina je spadlá přes jedno oko a barva vlasů nemusí být jen černá, ale i sytě růžová, zelená či fialová. I chlapci nosí upnuté černé kalhoty a kotníčkové tenisky. Tento styl může být i v jiné linii představován khaki kalhotami, krátkými tričky s potisky a spínacími špendlíky.

Hudba: Jak je již výše zmíněno má hudba blízko k rocku. Typické jsou tu však emoce, které skupina dává divákům na odiv. Patří sem kapely jako: My Chemical Romance, Tokio Hotel, The Used a další. (Prevence, 2008).

5.7 Hippie

Hippie je subkultura, která, jak uvádí Kraus (2008), již patří do historie. Tato subkultura vznikla v 60. letech a reagovala na „negativa civilizace“ (s. 91) a propagovala soužití s přírodou. S názorem, že hippies patří k historii se ztotožňují, a proto nepovažují za nutné tuto subkulturu dále rozebírat.

5.8 New Age

5.8.1 Historie

Podle Vaněčka (2004) vniklo toto hnutí za doby, kdy z tzv. „černého srdce“ Londýna (čtvrti Camden Town) vystěhovali neoprávněné obyvatelé. Tento proces sledovaly úřady i média. Odpůrci se seskupili do hnutí, jehož hlavní myšlenkou bylo „No future“, tedy žádná budoucnost. Sympatizovali tehdy dokonce s hnutím hippies a jejich heslem „Peace and Love“ (mír a láska).

5.8.2 Charakteristika

Vzniklo z toho hnutí new age, které se vyznačuje rozhodnutím žít v souladu s přírodou, spiritualitu v rámci níž se uchylují k drogám jako je marihuana nebo hašiš. „New Age – „Nový věk“ je široký myšlenkový směr, někdy označovaný jako hippiosvké myšlení v posthippiovském věku.“ (Vaněček, 2004, s. 81). Na rozdíl od jiných subkultur vidí toto hnutí budoucnost lidstva optimisticky. Jejich hlavní myšlenou je, že usilují o změnu myšlení, ať už jednotlivce, tak celého lidstva, které se projeví procitnutím psychických sil lidstva. K tomuto účelu pak slouží multikulturní aktivity souvisejících např. s astrologií, šamanismem, meditačními technikami, východními náboženstvími atd. Důležitým prvkem tohoto hnutí je spiritualita (Vaněček, 2004).

Prozkoumáme-li publikaci Buryánka, zjistíme, že popisuje podobný styl, který označuje jako rastafariáni. Hodnotí je také z hlediska přírodní filosofii, která se v 60. letech 20. století rozšířila na Západ z Jamajky. Hlavním aktérem je reggae hudebník Bob Marley, který

tento styl zpopularizoval. Rastafariáni jsou většinou lidé, kteří uznávají vegetariánství, jsou pacifisté. Důležitá pro ně je marihuana, kterou využívají různými způsoby.

5.8.3 Spiritualita

Jak uvádí Vaněček (2004) stoupeni těchto alternativních směrů se obracejí k přírodním a starověkým kulturám. Často používají výrazy jako šamanismus, pohanství, magie apod. Ke zpracování těchto archaických motivů často používají moderní techniku jako video, počítač, internet atd.

Wicca

Jsou novodobí pohaní, kteří odmítají poklidné meditace a soustředí se na kreativní a expresivní vyjádření vyplývající ze starých tradic.

Šamanismus

Je součástí mnoha wiccovských a druidských hnutí, ale zároveň je to velmi osamělá cesta. Podle Vaněčka (2004) ho můžeme také pojmout jako filozofii návratu k přírodě.

5.8.4 Symbolika

Vzhled: Vaněček definuje stoupence new age jako „směsici potetovaných bytostí s dlouhými vlasy nebo dredy v košilích s batikovanými vzory, ve vyšíváných šatech doplněných koženými amulety“ (2004, s. 81). Podle Buryánka jsou typické tzv. drese locky (upravené vlasy) a oblékání symbolických do barev: červené (krev), zlaté nebo žluté (slunce), zelené (země).

5.9 Sprejeři

5.9.1 Historie

Časopis Prevence (2008) uvádí, že historie graffiti se datuje do 60. let 20. století do Ameriky. V 70. letech se o něm dozvídá širší veřejnost, a poté proniká do center měst a „stává se životním stylem s vlastní kulturou“ (s. 17). V ČR nejde ani tak o umělecký styl (existuje tu jen několik málo umělců v tomto oboru), ale spíše o snahu o zviditelnit se, sounáležitosti s partou a zanechání jakési pomyslné stopy.

5.9.2 Charakteristika

„Graffiti je druh výtvarného projevu spočívajícího ve vytvoření výtvarného díla pomocí sprejů“ (Prevence, 2008, s. 17). Podle tohoto časopisu sprejeři často využívají omítky domů, historické památky, či jiné plochy jako prostor pro sprejovou malbu. Poukazuje se tu na různost kvality výtvorů mezi jednotlivými „díly“, přičemž některé nemají žádnou úroveň a některé jsou velmi kvalitní. To je také jeden z důvodů, proč dochází ke vzniku organizací, které poskytují sprejerům volné plochy k jejich tvorbě. Plochy však nemohou vyvážit touhu po adrenalinu a dobrodružství, a tak se podobným projektům volných nedaří. Dále se tu popisuje, že člověk může tvořit buď sám, což nebývá moc obvyklé, nebo v partě. Článek časopisu Psychologie Dnes (2009) uvádí, že sprejování na nedovolené plochy je opatřeno legislativně zákonem č. 140/1961 Sb. a většina těchto projevů je považována za trestný čin.

5.9.3 Symbolika

O stylu oblékání nebo jiné symbolice se v těchto člancích bohužel nepíše. Jsou tu ale nastíněny tyto základní pojmy a znaky (Prevence, 2008, s. 17):

Writer – člověk, který vytváří graffiti.

Guru – učitel.

Bachař – člověk, který nesprejuje, ale hlídá sprejery před případným nebezpečím, především zásahem policie nebo před větším počtem procházejících lidí.

Tag – podpis writera.

Plech – tlaková nádoba spreje.

5.10 Skejtáci

5.10.1 Charakteristika

Buryánek (2005) dává tuto subkulturu do souvislosti se skateboardingem. Uvádí, že vyznávají filozofii: „buď volný, raduj se z pohybu, jdi na hranici svých možností, nebuď snob!“ (s. 167). Tento styl často podporuje i další adrenalinové sporty a bývá doplňován poslechem hard-rocku, hip-hopu nebo rapu, uvádí dále Buryánek.

5.10.2 Symbolika

Podle Buryánka jsou typickým oblečením široké volné kalhoty („kapsáče“), velká trika, mikiny s kapucí, mohutné sportovní boty a čepice s kšiltem.

5.11 Squatterři

5.11.1 Historie

Squatting k nám přichází z Ameriky, kdy v 19. století byli za doby bojů mezi Severem a Jihem lidé, kteří obsazovali prázdné farmy v Severní Americe. Možné je také, že to byli diggers, kteří v r. 1949 obsadili kopec Svatého Jiří a založili zde farmu. Největší vřelý squattling zažil v 60. letech společně s érou hippies. V 70. letech pak dostal trochu politický nádech s nástupem anarchismu. V 90. letech přitahoval přívržence anarchoautonomního hnutí, které sdružuje spolu s anarchisty také různé ekology, stoupence nové levice nebo bojovníky za práva zvířat atd. U nás byl podle Růžičky prvním osídleným domem patrně Dům u divého muže v Praze na počátku devadesátých let, po kterém následovaly další v Brně, Teplicích, Trutnově a Dvoře Králové (Růžička, 2006).

5.11.2 Charakteristika

Podle Růžičky (2006) může mít klasický squatting rozmanité cíle. Tyto cíle zobecňuje na faktory tísnivé osobní bytové situace, kdy do squattu může být přijat prakticky každý. Dále poukazuje na nutnost vlastního subkulturního prostoru a dalším faktorem jsou etické principy. Představují tak řešení bytové krize, vyjadřují svobodu a navrhují alternativu k hodnotovému žebříčku většinové společnosti. Podle vzoru anarchismu je jejich cílem maximální osobní svoboda a spravedlivé rozdělení hmotných statků a společných úkolů, které se rozděluje na základě dobrovolného souhlasu. Tento počin však upravuje §249a odst. 1 a 2 trestního zákona, který doslova uvádí, že: „Squatting je neoprávněný zásah do práva bytu, domu nebo bytového prostoru“ (s. 7). Růžička také upozorňuje na politický podtext squatterů, který může být často a podle něho milně považován za extremismus. Podle něho však squatterři hledají možnosti vhodného řešení, žijí podle dobrých mravů a snaží se o dialog s městem či krajem. Kraj si na existenci squattu v dnešní době také zvyká a taktéž se snaží o rozumné řešení situace.

5.12 Discanti

5.12.1 Charakteristika

Hned v úvodu článku časopisu Prevence (2008) se uvádí, že discanti jsou také velmi často označováni jako tzv. „šampóni“. Zároveň podotýká, že svým stylem jsou velmi podobní metrosexuálům a často bývá obtížné je od sebe odlišit. Dívky jsou často označovány jako „barbie“. Jak se dále v článku popisuje, discanti se na rozdíl od „šampónů (kteří se zaměřují zejména na svou perfektní image), soustředí na hudbu. Tato hudba souvisí s aktuálními hitparádami, které se pouští v médiích, jedná se o tzv. populární hudbu. Typické jsou pro ně sluchátka v uších a všudypřítomné MP3 přehrávače.

5.12.2 Symbolika

Vzhled: Výše uvedený článek také popisuje styl oblékání těchto mladých lidí. Vyznačuje se především pečlivě nagelovanými vlasy, značkovým oblečením a tím, že velmi dbá o svůj vzhled.

Hudba: Populární rádiovky. Za příklad lze uvést interprety jako Britney Spears, Madona nebo třeba Robbie Williams (Prevence, 2008).

5.13 Taneční scéna

5.13.1 Historie

Podle Vaněčka (2004) začalo vše v Londýně zrozením scény acid house označovaným jako The Rave Scene (bouřící, oblouzněná scéna). Rave se stal symbolem oslavy transu, který byl podpořen rytmem house music a extáze, která byla považována za „svátost“. Původní značkou extáze bylo okřídlené srdce, které symbolizovalo tep srdce synchronizovaný s rytmem andělských křídel. Název acid house má spojitost s drogou LSD (acid), která se na párty hodně užívala.

5.13.2 Charakteristika

Vaněček dále uvádí, že na drogách je v podstatě založená celá scéna, zejména na LSD, extázi a marihuaně. Na náladě pak podle něho přidává hudba s tempem 80 úderů za minutu a více. Vyznavače tohoto stylu Vaněček umisťuje do prostředí tzv. rave-klubů a house-klubů. Smolík (In Smolík, 2008) popisuje různé části taneční scény a upozorňuje tak na množství odnoží tohoto stylu: „house, trance, psytrance, dumenebass, techno, tekno, freetekno a dalšími“ (s. 7). Buryánek (2005) tuto skupinu charakterizuje velmi rytmickou a monotónní taneční hudbou. Uvádí, že velký rozmach zaznamenala zejména v 90. letech s příchodem „techno párty“, kde se o hudbu starají DJ's. O technu hovoří jako o stylu se složitou filozofií, kdy se účastníci snaží za pomoci hudby dosáhnout změny stavu mysli. K tomu, aby dosáhly těchto stavů, často používají drogy jako extáze, speed, LSD, lysohlávky nebo marihuanu.

5.13.3 Symbolika

Podle Buryánka je styl oblékání technařů velmi různý od civilního vzhledu přes kopírování jiných stylů nebo módních trendů až po erotické, latexové, různě světélkující, sci-fi nebo higt-tech výstřelky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝCHODISKA VÝZKUMU

K této práci mě vedla zejména skutečnost, že doposud žádná publikace nepopisuje všechny významnější subkultury mládeže jako celek. Většinou jsou tato díla zaměřena buď na jednu subkulturu mládeže, nebo na skupinu pouze v určitém kontextu (např. extremismus subkultur). O celkový popis subkultur se snaží Buryánek, ovšem i ten se ve finále zaměřuje zejména na subkulturu Skinheads a ostatní popisuje jen velmi okrajově.

V první fázi návrhu výzkumu jsem uvažovala nad dotazníky pro studenty středních škol nebo učilišť zaměřené na příslušnost k určité subkultuře mládeže. To jsem ale musela zavrhnout s ohledem na spolehlivost správných odpovědí studentů, které by mohly být ovlivněné lhostejným přístupem, nechutí zveřejňovat své zájmy nebo naopak vymyšlením si. Zavrhnout jsem musela i analýzu filmových dokumentů o subkulturách mládeže. Těchto dokumentů je velmi málo k dosažení uspokojivého vzorku. Dále je v tomto případě nutno počítat s možností mediálního stereotypu, který jsem zmiňovala v teoretické části práce, a který by značně zkreslil výzkum

I když tyto výše zmíněné metody nakonec nebyly vhodné, zůstala mým cílem možnost porovnání dat z teoretické části získaných z odborné literatury s jinými zdroji. Po konzultaci jsem se rozhodla o porovnání s internetovými (neboli virtuálními) zdroji pomocí obsahové analýzy virtuálních dokumentů. Do této části výzkumu pak vstupuji s předpokladem, že se mi podaří doplnit další důležité informace v této oblasti.

Jako následující vhodná metoda v rámci diplomového projektu *Subkultury mládeže kolem nás*, se mě jeví pozorování pomocí netradiční vizuální metody fotografie. To pomůže ukázat, zda je možné subkultury mládeže rozlišovat na první pohled. Pro celkové přehledné shrnutí údajů použiji v závěru grafické znázornění.

6.1 Teoretický rámec

Jak jsem již výše uvedla, ve své práci chci vycházet zejména z informací autorů popsaných v teoretické části, konkrétně z kapitoly *Popis jednotlivých subkultur mládeže dle literatury*. Ta je nezbytným základem pro realizaci mnou zvolených metod projektu.

V praktické části jsem vycházela z Punche (2008), který mě inspiroval v oblasti návrhu výzkumu. Dále Hendla (2005), který mi byl nápomocen zejména v oblasti obsahové analýzy dokumentů a Sztompka (2007), který popisuje vizuální metodu fotografie.

6.2 Návrh výzkumu

Jak uvádí Punch (2008) pro zajištění zdárného výzkumu musíme nejprve projekt dobře promyslet a ujasnit si některé základní otázky před tím, než se pustíme do jeho realizace. Za základ dobře zpracovaného projektu považuje úspěšný návrh výzkumu.

Punch (2008) uvádí, že pro to, aby byl náš návrh úspěšný, je třeba si nejprve opovědět na následující otázky:

- O čem je navrhovaný výzkum?
- Co se pokusí vyzkoumat nebo čeho dosáhnout?
- Jak se dospěje k cíli?
- Co z toho pro nás plyne a proč je to významné?

6.2.1 O čem je navrhovaný výzkum?

Výše nastíněný výzkum se zabývá subkulturami, ve kterých se pohybuje dnešní mládež. Tento výzkum je posazen do několika rovin, které budou zmíněny v dalším bodu návrhu výzkumu. Klade si za úkol zejména pojmenovat a osvětlit nejvýznamnější subkultury dnešní české mládeže.

6.2.2 Co se pokusí vyzkoumat nebo čeho dosáhnout?

Tento výzkum se pokusí o doplnění chybějících informací v oblasti subkultur mládeže. To bude sloužit k dosažení celkového přehledu o této problematice.

6.2.3 Jak dospějeme k cíli?

K cíli dospěji pomocí použití metod kvalitativního výzkumu a sice: obsahové analýzy vizuálních dokumentů, pozorování vizuální metodou fotografie a celkovým souhrnným grafem. Kvalitativní přístup jsem zvolila, protože účelem interpretace zjištěných dat je popis hodnot, postojů, symbolů a filozofií jednotlivých subkultur mládeže.

6.2.4 Co z toho pro nás plyne a proč je to významné?

Pro sociální pedagogy, ale i jiné pracovníky, kteří se zabývají prací s mládeží je velmi důležité, aby se orientovali ve světě dnešní mládeže, jak již bylo nastíněno v teoretické části.

Mnoho autorů upozorňuje na to, že právě v tomto věku se pro mladého člověka stává důležitým jeho vrstevnická skupina, kamarádi a volný čas. Sem patří i subkultury mládeže. Je nutné, aby je profesionál znal, aby věděl, jak se projevují, a aby je uměl pochopit. Tím bude předcházet možným předsudkům v této oblasti a dokáže s mládeží, dle mého názoru, i lépe komunikovat a pracovat.

Proč je důležité, aby profesionál pracující s mládeží rozuměl jejím subkulturám:

- zamezení předsudků (př. skinhead není rasista)
- odhadnutí přístupu (př. emo je citlivý naopak hooligan tvrdý)
- prevence patologických jevů (s některými subkulturami mohou vznikat určité problémy – např. sprejeři a nelegální graffity)

7 REALIZACE VÝZKUMU

7.1 Typ výzkumu

Kvalitativní výzkum

7.2 Cíl výzkumu

Doplnit a porovnat informace o jednotlivých subkulturách mládeže popsaných v teoretické části pomocí obsahové analýzy a vizuální metody fotografie. Ze jištěných informací sestavit přehled jednotlivých subkultur grafickou podobou.

7.3 Výzkumný problém

Jaké subkultury mládeže můžeme pozorovat v prostředí české společnosti, jaké jsou jejich znaky, filozofie a povaha?

7.4 Validita

Validita dat bude zajištěna triangulací. Triangulace se v metodologii užívá k ověření validity dat pomocí dalších metod. Ve svém projektu použiji model sekvenční triangulace, který se aplikuje v případě, kdy výsledky jedné metody jsou potřebné pro metodu další. U tohoto modelu by měla být první metoda vyhodnocena dříve než ta následující. I když název triangulace napovídá, že půjde o použití tří metod, je současně možné použít pouze dvě hlavní metody (Wikipedia, 2008). Myslím, že pro můj výzkum, je použití dvou metod dostačující. Vycházet tedy budu z analýzy virtuálních dat, která vykáže stěžejní informace pro metodu fotografie. Grafické znázornění je pak chápáno jako celkové grafické shrnutí výsledků.

7.5 Výzkumné metody

- a) Obsahová analýza dokumentů
- b) Vizuální metoda fotografie
- c) Grafické znázornění subkultur mládeže

8 OBSAHOVÁ ANALÝZA VIRTUÁLNÍCH DOKUMENTŮ

Jako první metodu jsem si zvolila obsahovou analýzu dokumentů získaných z internetových zdrojů. Hendl (2005) uvádí, že: „Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti a byla pořízena někým jiným než výzkumníkem. Výzkumník se tedy zabývá tím, co je již k dispozici, ale musí to hledat“ (s. 204). Ve výzkumu se budu zabývat dokumenty, které Hendl definuje jako virtuální. To znamená, že se jedná o dokumenty, které se nacházejí na internetu. Hendl dále popisuje, že tato oblast bádání zatím není dostatečně využita, přestože představuje velký potenciál.

8.1 Metody vyhodnocování a interpretace

8.1.1 Cíl

Získat data o subkulturách mládeže z internetových stránek a porovnat je s daty, které jsem uvedla v teoretické části. Vytěžit tak případně další informace a srovnání informací.

8.1.2 Teoretická východiska

Pro srovnávání je zásadní teoretická část práce, kapitola *Popis jednotlivých subkultur mládeže dle literatury*.

8.1.3 Vzorek

Internetové stránky, které se mi podaří získat odkazy z internetových vyhledávačů Google.cz a Seznam.cz.

8.1.4 Způsob vyhodnocování

Při způsobu vyhodnocování jsem se inspirovala „*Analýzou dat v etnografické studii*“, o které se zmiňuje Hendl (2008). Tato metoda se primárně zaměřuje na analýzu dat získaných rozhovorem. Po bližším prozkoumání jsem ale zjistila, že se bude dát aplikovat i na vyhodnocení datových materiálů.

Jak uvádí Hendl (2008): „Základním cílem etnografického výzkumu je poznat málo známé chování a kulturu nějaké skupiny jedinců. Proto je tento přístup typicky exploratorní a po-

pisný“ (s. 338). Dále Hendl píše, že při tomto druhu vyhodnocování obvykle pracujeme s velkým množstvím dat.

Tři operace zpracování etnografických dat (Wolcott in Hendl, 2005) doplněné o techniky postupu zpracování dat:

1. Vytváříme popis kultury studované skupiny:

Pojem „subkultura mládeže“ a charakteristiky jednotlivých skupin byly popsány již v teoretické části.

2. Provádíme analýzu témat zkoumané skupiny

Technika: Organizace textu tvorbou nových kategorií za pomoci techniky „nepřetržitého porovnávání“ (Hend, 2005).

Postup:

- a) **Kategorie:** 1. úroveň: Kategorie stanovené na základě druhu subkultur mládeže, tak jak byly popsány v teoretické části (např. skinhead, punk, diskanti), popřípadě nové podle dostupných informací.
2. úroveň: Jsou podkategorie kategorií 1. úrovně, které už konkrétně charakterizují danou subkulturu. Podkategorie budou rozlišovány podle skupin, které byly nastíněny v teoretické části, čili: charakteristika, symbolika a jiné podle potřeby.
- b) **Kódování:** Výše uvedené kategorie rozeznám za pomoci otevřeného kódování (Hendl, 2005). Otevřené kódování pomáhá v textu rozeznávat základní témata. Těmito tématy mi budou výše zmíněné kategorie, které budu využívat jako kódy. Podle celých textů budu kódovat kategorie první úrovně. Podle odstavců, případně vět a slov budu kódovat kategorie druhé úrovně. Tyto kategorie budou v interpretaci označeny tučným písmem.

3. Interpretujeme jednotlivé významy v datech:

Jednotlivá témata budou obsahovat informace, které dále posoudím. Takto rozříděné a zpracované materiály zhodnotím a porovnáám z daty z teoretické části za pomoci výše zmíněné techniky nepřetržitého porovnávání. V následné interpretaci zaznamenám rozdíly

mezi informacemi z internetu a z teorie nebo je doplním o informace nové. Na závěr každé skupiny ještě vypíši obecné zdroje pro větší přehlednost.

8.2 Vyhodnocení a interpretace

8.2.1 Skinheads

Po analýze dokumentů jsem zjistila, že důležité údaje jsou v podstatě totožné s informacemi uvedenými v teoretické části. Myslím si tedy, že tyto údaje jsou dostačující pro získání základního přehledu o skinheadské subkultuře. Doplním zde tedy jen stručně několik odnoží, které nebyly popsány výše.

Podle Wikipedie (2009) se ještě můžeme setkat s níže zmíněnými skupinami. Tyto údaje jsou doplněné ještě o informace z dalších zdrojů.

Členění:

Tradicionalové (podle teoretické části skupina 2. *Nerasisté, tradiční skinheads, apolitičtí skinheads*) byli již zmíněni v teoretické části. Zajímavé však je, že jsou označováni také jako „trojans“. **Symbolika:** Kromě Oi! poslouchají zejména ska a reggae. Jsou zastánci stálých partnerských vztahů, dobré práce a odporu k drogám (krom alkoholu). *Oi! skins* (podle teoretické části skupina 2. *Nerasisté, tradiční skinheads, apolitičtí skinheads*) je skupina založená zejména podle stylu hudby. **Symbolika:** Zpívá o životě (např. odpor k politice, o hrdosti, fotbalu apod.). Je to styl, který spojuje skinheady se street punkery. *Boneheads/WP Skins* (podle teoretické části skupina 1. *Rasisté*) je nacistická skupina skins. Zkratka WP = white power (neboli bílá síla). Jsou to tzv. „ultrapravičáci“, kteří strhávají pozornost médií a široké veřejnosti násilnými útoky a kriminalitou páchanou u nás zejména na Romech nebo příslušnicích protinázorových skupin. *Skunks* (podle teoretické části skupina 2. *Nerasisté, tradiční skinheads, apolitičtí skinheads*) je sorta hybridů mezi skins a punk, nacházejí se zejména kolem hardcorové scény. *Fotbalový chuligáni* (podle teoretické části skupina 4. *Hooligans*). U této skupiny mě zaujalo, že na svých webových stránkách dokonce nabízí právníckou pomoc pro tzv. fans (fotbalové fanoušky).

Mýty kolem skinheadů:

Vhledem k problematice skins, okolo které se skutečně vyskytuje mnoho mýtů, mi tato podkategorie přijde důležitá. Většinu následujících mýtů pojmenoval server My music, my life... Lip (2009):

- „Skinhead je rasista“: postata této skupiny nikdy nesouvisela s rasismem dokonce naopak vždy spojovala černou a bílou mládež.
- „Pokud skinhead nepodporuje pravici, podporuje levici.“: Nemusí podporovat žádný politický směr, tyto dvě větve jsou spíše extremistické, naopak podstata skins nesouvisí s žádným politickým vyznáním.
- „Skinheadi vznikli v Německu“: Vznik ve Velké Británii.
- „Každý dnešní český skinhead propaguje nacismus“: Tento dojem má na svědomí vliv médií. Ve skutečnosti je dnes v ČR velké množství nerasistických, protirasistických či apolitických skins. Neonacisté také od skinheadské visáže upouštějí. Vývoj nasvědčuje, že i tento mýtus by mohl být překonán, posuzuji tak podle článku Vedrala (2009) o subkultuře skinheadů, kde přiznává, že subkultura skinheads prošla v poslední době v ČR vývojem a rasisté z ní mizí ba dokonce zaujímají malé procento této subkultury.
- „Skinheadi nesnášejí punkery“: naopak čím dál víc platí heslo: Skins and Punks united“, spojují je protirasistické a protifašistické postoje, hudební scéna včetně ČR je provázaná, tyto dvě skupiny jsou si blízké i přes některé odlišnosti.

Další postřehy:

I když se na jedné straně subkultura skinheads ospravedlňuje, stále je tu hrozivé procento neonacistů a fašistů, jejichž názory jsou opravdu (alespoň pro mě) neuvěřitelné. Notabene v tomto období je to dosti mediálně aktivní skupina. Zabývají se pouze otázkami čisté rasy a vyhlazení špinavé rasy. Jejich stránky popisují tzv. Kodex cti „pravého“ skinheada (Blood Honour, 2006, s. on-line), který je založený na povinnosti bojovat za svou rasu. V objasnění pojmů obhajují árijskou rasu, kterou dopodrobna popisují, sílu Hitlera a životně důležitou potřebu čisté rasy. Doslova se zde uvádí že: „Částí tohoto cíle je osvobodit mysl a duši od neopodstatněného komplexu viny stále vnucovaným ve školách, kostelech a

v židy-kontrolovaných médiích. Tento nespravedlivý pocit musí být nahrazen láskou ke své rase a národu.“ (Blood Honour, 2006, s. on-line). Na základě tohoto nesmyslného výroku pak odvozují další demagogie, jako např., že koncentrační tábory jsou výmysl, nebo že je ve skutečnosti budovali Židé. Je snad zřejmé, že s touto formou extremismu je nutné naopak bojovat a ne ji podporovat nebo se jí snažit porozumět. Velmi mě také překvapilo, že takto rasisticky zaměřené stránky jsou komukoli volně dostupné na internetu.

Zdroje obecně: bohemia.bloodandhonour.net, hooligans.cz, idnes.cz, rac-bohemi.szm.com, skinhead.name.cz, snehule.bloguj.cz, wikipedia.cz,

8.2.2 Rock

Charakteristika

Rock je důležitá skupina, která v teoretické části nebyla zmíněna, a z které prakticky vychází mnoho dalších stylů od heavy-metalu až po punk, rockabilly nebo pop, s kterými se pojí i vznik různých subkultur. Z analýzy dokumentů je patrné, že rock vznikl zhruba v 40. letech na základě blues, country a westernu. Postupně nabýval na své síle a v 50. letech prorazil na světová pódia. Tato první vlna prezentovaná později např. Elvisem Presleym se nazývá rock and roll. Postupně se z něho vyčleňovala spousta dalších stylů. V dnešní době je, jak vyplývá z analýzy, nejpopulárnější pop-rock'n'roll, který má spoustu příznivců na celém světě. Stále však platí, že je důležitou součástí mnoha dalších stylů a subkultur (Dardaliak, 2005).

Symbolika:

Portál Rock (2009) uvádí, že v dnešní době se prakticky příslušník rocku na první pohled neliší od většiny. Průzkumem stránek zaměřených na tvrdší formu rocku však můžeme zaznamenat, že se tyto příznivci stylizují podobně jako příslušníci metalu, kteří budou popsáni níže. Tedy buď motorkářský styl, nebo kožené křiváky, dlouhé vlasy, džíny, trika s oblíbenou skupinou, popřípadě cvoky a jiné doplňky.

Zdroje obecně: crytcorefest.cz, mashrock.cz, metal.estranky.cz, wikipedia.cz

8.2.3 Metal

To co jsem zjistila o této subkultuře v oblasti literatury bylo vcelku stručné. Na internetu se můžeme dopátrat rozličnějšího, ale zejména podrobnějšího členění metalového stylu.

Nápomocné mi k tomu byly opět zejména webové stránky encyklopedie Wikipedia (2009). O metalu jako hudebním stylu pak existuje celá řada dalších webových stránek. Ty pak ale povětšinou rozebírají spíše hudební kapely nebo koncerty.

Charakteristika

Wikipedia (2009) charakterizuje metal jako hlasitě zkreslené kytary, rázný rytmus, hutný zvuk bicích a živelné vokály. Každá skupina však může mít své charakteristické znaky, jako např. některé nu-metalové skupiny používají prvky hip-hopu. Důležitou součástí tohoto životního stylu jsou koncerty a festivaly, jak je možné odvodit i z jiných stránek, které se věnují tomuto tématu. Zde je neodmyslitelnou součástí hluk neboli zvukový masakr.

Hlavní styly:

Heavy-metal: Typická je pro něho melodičnost a zpěv ve vysokých tóninách. Rychlost taky není zanedbatelná. Zpěv je většinou čistý a srozumitelný. Objevují se tu velmi chytlavé refrény převážně ve sborech (př. Iron Maden). Trash metal: Ovlivněno zejména hardcorem a britským heavy-metalem. Texty mají převážně nihilistický charakter nebo společné problémy vyjádřené drsným, neslušným jazykem. Tzv. zkažená městská muzika (př. Metallica). Deat-metal: Je inspirován hlavně brakovými hororovými filmy a satanismem. Doplňuje to ponurým, hrdelním zpěvem, „smrtným skřípotem“. Tento styl neuznává vyumělkovanost, proto se stejně jako u trash-metalu oblékají stoupenci tradičně do roztrhaných džín a tuctové kožené bundy. Black-metal: I přes svou různorodost jsou tu patrné společné rysy jako temná atmosféra, zkreslené kytary, vřestění, vrčení zpěváků, záměrně nekvalitní zvuk. Hlavním tématem zůstává satanismus, objevují se ale i motivy středověkého pohanství. Je tu typické tzv. mrtvolné líčení (jako mrtvoly, lebky, duchové) u hudebníků (př. Metal Mamme). Power-metal: Charakterizuje epická tematika s vysokým, čistým zpěvem (př. Nightwish). Doom a gothic metal: Pro tuto skupinu je typické pomalejší tempo, hutné tóny, melancholie. Je to příznačný protiklad heavy-metalu (př. Nightwish). Přelom 20. století pak zaznamenal nové populární odnože jako alternativní metal, alternativní rock, melodický death metal, nu-metal, techno metal apod. Sem patří spíše komerční skupiny jako P.O.D., Korn, Slipknot, Linkin Park apod.

V návaznosti na teoretickou část je třeba upozornit na to, že i v metalu existuje patologická odnož black-metalu, který se staví proti textům orientovaným na sociální kritiku a politic-

kou angažovanost. Tato větev má také velmi blízko k náboženskému satanismu (jehož následkem bylo například v Norsku odhaleno několik vražd). Následníci tohoto stylu ho však ještě „zdokonalili“ a založili tzv. nacionalistický black-metal, který spojuje zlobu satanismu a rasové nenávisti. Metalisté ostatních proudů tento styl opravdu odsuzují (Antifa.cz, 2008).

Symbolika

Jedná se o stylistiku metalových prvků do všech oblastí počínaje oblečením přes koncertní kostýmy, typické videoklipy, až po obaly desek. Zvuková podoba se spojuje s vizuální. Typické jsou metalové nápisy s jakoby ostrým historickým písmem v odstínech černé a bílé. Nejvýraznějším prvkem jsou pak dlouhé vlasy. Klasický oděv se skládá z modrých či černých džínů, džínové bundy, trička jsou ozdobená logy kapely, doplňky jako pentagramy, cvoky, řetězy, můžeme sem doplnit i koženou motorkářskou módu. Typická jsou i gesta, kdy na koncertech fanoušci skandují zdvižnou rukou s paroháčem (symbol rohů) a hýbou se do rytmu tzv. metlení (házení hlavou do rytmu hudby) a šťouchání (gesto porozumění). Obvyklé je tu také skákání hudebníků do obecenstva. V textech pak uslyšíte nejčastěji o sexu, násilí a mystice v podobě podivné, fanatické hudby. V této subkultuře tradičně převažují muži.

Další informace:

Z analýzy dokumentů také dále vyplývá, že metalisté si všímají toho, že připadají ostatním zvláštní. Kunčický (2008) ale například ve svém příběhu vypovídá, že svou stylizaci dává najevo pouze svůj koníček, jinak si však připadá jako úplně normální člověk, který nemá rád drogy, alkohol ani cigarety. Stejně jako u jiných skupin subkultur jsem tu postřehla jakýsi rozkol do dvou až tří diametrálně odlišných směrů. Sice extrémistického, který je zaměřen na náboženský satanismus a rasismus, základního (duchovního, původního), který si nese svou filozofii a teenagerovského, který je postaven spíše na komerci, stylizaci a hrdinství. Příkladem třetího může být manuál: *Jak se stát správným metalistou*, který se skládá z takových bodů jako např. nebuď gay, nedokončuj to, co si začal apod. (Frantick, 2007).

Zdroje obecně: antifa.cz, blog.idnes.cz, metal.estranky.cz, metalmulisha.cz, metalswamp/webzine.cz, metalforever.cz, media.novinky.cz, web.libimseti.cz, wikipedia.cz

8.2.4 Satanismus

Internetových stránek o satanismu je o pravdu nespočet. To svědčí o tom, že je to populární téma. Ve srovnání s teoretickou částí jsem však zjistila, že někteří autoři ho zřejmě trochu podceňují.

Charakteristika

Hlavním heslem satanismu obecně je náboženství těla (ne duše jako u křesťanství). Aby tedy byla duše spokojená, je nutné nejprve uspokojit tělo. Této filozofii se říká „rohatá“, Wikipedia (2009) ji označuje jako „kult padlého anděla“. Na internetu dále můžeme také najít rozdělení satanismu do tří proudů, ty se shodují spíše s časopisem *Prevence*. I já bych se přiklonila k tomuto členění. Důležité je však ani tady neopomíjet patologické jevy, které se vyskytují i v zdánlivě neškodných skupinách mravního a kulturního satanismu, které mohou vést k agresivnímu jednání nebo drogové závislosti. Virtuální zdroje popisují novou kulturu mladých lidí spíše jako formy protestu, jsou v podstatě neškodné. Některé zdroje je dokonce označují jako parodii. Tyto dva proudy jsou pak právě většinou spojené s výše popsanou subkulturou metalu ve své základní formě, kdy přebírají její filozofii, názory i oblečení. Destruktivní podobu má však poslední forma satanismu označovaná jako náboženská. Tato může mít charakter sekty, má své vlastní zdroje a uzavřenou filozofii, kdy Satana uznávají jako reálně existující duchovní bytost. Tato forma se pojí se sociálně-nacionalistickým black-metalem. Základní knihou satanismu je *Satanská bible*, kterou napsal Anton La Vey (1994). Stoupenci pak uznávají satanismus jako primární teorii, která má logické a reálné základy ve světě okolo nás. Podstatou je hlavně tělesný chtíč jehož přirozeností je ho uspokojovat a ne krotit, tak jak to hlásá křesťanské náboženství. Příkladem mohou být výroky ze *Satanské bible* jako: Život je velká radost a smrt je velké odříkání nebo jsem sám sobě spasitelem. Zajímavé pak je, že i první dva zmíněné „neškodné“ a řekla bych spíše populární proudy satanismu přebírají teorie ze *Satanské bible*, kterou může být např. *Satanské devatero* nebo *devět satanských hříchů*. I u této „tvrdší“ větve se ale najdou přívrženci, kteří vyvracejí mýty o temných rituálech jako např. Král (2008) (satanista přísně respektuje život lidí i zvířat) nebo satanista je nepřitelem Boha (ve skutečnosti o něm nepřemýšlí, není tedy jeho nepřitelem). Záleží tedy podle mého i na tom, k jaké skupině náboženského satanismu člověk patří.

Domnívám se, že na příkladu satanismu je nejlépe vidět všemocnost médií a možnost ovlivňování druhých prostřednictvím virtuální technologie.

Symbolika

Hákový kříž, Neronův kříž, tajné runové písmo, píší zprava doleva, pozdrav „paroháčem“ (rohatá ruka).

Zdroje obecně: avemari.sblog.cz, issabelkaa.blog.cz, kral.bigblogger.lidovky.cz, referaty-seminarky.cz, Satanská bible, sekty.cz, , wikipedia.cz

8.2.5 Punk

Charakteristika

Většina článků a stránek se shoduje na tom, že hnutí punk se staví s odporem vůči nacismu, komunismu, rasové diskriminaci, politice, válčení, globalizaci nebo komerci. Jeho základem je provokace. Má blízko k nerasistickým skinheads a je velmi tolerantní k měkkým drogám, zejména k marihuaně. Takto bylo v podstatě popsáno i v teoretické části.

Hlavní styly:

Street Punk: Je punk z ulice, protože se vyjadřuje o pouličních jevech (př. pouliční bitky, gangy). Je založen na velmi jednoduchých akordech či notách. Anarchy-punk: Vyjadřuje anarchistické názory jako např. myšlenka svobodného rozhodování a vyjadřování. Dále vystupuje proti společnosti, konzumnímu světu a rasismu. Příslušníci mnohdy přijímají vegetariánské stravování, jsou proti poškozování přírody. Příkladem může být *Antivolební lístek* zveřejněný na stánkách organizace AKA (2006). Oi! punk: Jakási druhá vlna street punku. Také jednoduché texty o pivu, hospodě, pouličním životě. Hardcore-punk: Tvrďší forma punku. Peace-punk: Pomalejší anarcho-punk, hlavní myšlenka rovnosti a míru. Punk rock: Jeden z hlavních proudů, založený na jednoduchých textech a akordech s rock'and'rollovým základem. Texty zaměřené na aktuální problémy, které se dějí okolo nás. Technical punk: Kreativní kytarové postupy, basové linky a sóla založené na punk-rocku. Death-punk: Temný, texty mohou být podobné metalu. Crust-punk: Je hlasitý a těžký, charakterizuje ho vrčení a řev. Inte-punk: Se vyznačuje vysoce propracovanými texty s brilantními příběhy. Existují i další hybridní druhy punku, které ale s prvotní myšlenkou nemají nic společného, stejně jako některé výše popsané odrůdy. Můžeme sem řadit např.

Skate-punk: Energický punk-rock. Hodně adrenalinový, dodává agresivitu skate jezdcům. Neo-punk: Moderní vlna punku s různými technickými vymoženostmi. Mainstermová záležitost. Pop-punk: Uhlazený, spíše humorný, expresivní. Mainstreamový charakter (skupiny směřují co k největšímu počtu posluchačů v médiích, př. The Offspring). Techno punk: I když spolu tyto dva styly nemají moc společného autorka článku o techno-punk Sonia (2008) poukazuje na stejnou myšlenku těchto stylů v toleranci. Nazi punk: Je pak diametrálně odlišná větev, která se schovává spíše do pozadí neonacistů. Oblékání i hudba jsou podobné klasickému punku. Jsou tu však zřejmé rasistické symboly a texty.

Další informace:

Server Rock and roll (2009) se pak pozastavuje nad tzv. mladými punkery. Popisují, že pro dnešní teenagery je tento styl záležitost pouze dvou dnů v týdnu, kdy se ze pořádaných dětí stávají ti nejdrsnější punkový hroziči. Dále tu pak můžeme najít přirovnání: „Jestli byl původní punk proti všemu a neopunk proti všednímu vopruzu, potom pop punk byl tak leda proti mámě.“ (Punk.cz, 2009, s. on-line). Overstreetová (2004) tyto rozdíly vidí také a vystihuje je ve svém článku. Podobné tříštění hnutí punk popisuje až po revoluci, kdy se někteří příslušníci rozptýlili do jiných směrů např. do techna, skate nebo hardcore scény. Vyplývá z toho, že pod každou skupinou punk si nemůžeme představit to samé. Shrnula bych to konstatováním autorky článku o punku Sněhule (2009), že dnes se objevuje stále více lidí, kteří berou punk jen jako módu a ne jako životní styl.

Symbolika

Výčet doplněn ještě o placky, stahováky, obojky a roztrhaná trika. Overstreetová (2004) popisuje klasickou image punkáče FTS (furt to samý) jako křivák, martensky, pyramidové džíny a triko s obrázkem punkové legendy. Mainstreamový punk mají naopak rádi značkové oblečení, nagelované vlasy upravené v kadeřnictví, značkové boty.

Tradiční punk

Mezi jejich motivy patří otázka: Jak zabýt nudu?, dále věčný nedostatek peněz, heslo DIY (Do It Yourself – udělej to sám). (Overstreetová, 2004)

Nesnášejí: autoritu, náboženství, zazobanost, řád, elity a mainstream. (Overstreetová, 2004)

Zdroje obecně: aka.anarchokomunismus.org, a-punk.cz, punk.cz, referaty.lidovky.cz, czechtek.bloguje.cz, snehule.blog.cz, wikipedia.cz

8.2.6 Hardcore

Charakteristika

Při analýze jsem objevila dosud nezmíněnou subkulturu hardcore neboli HC (Wikipedia, 2009). Tato má původ v skinheadské subkultuře a punku a vyznačuje se svými typickými znaky. Jedná se také zejména o hudební subkulturu, přičemž texty a názory vycházejí hodně z punkových hodnot. Vystupují zejména proti fašismu, texty mají politickou a sociální tematiku. Hudba je rychlejší než punk, a také o dost agresivnější, písně jsou krátké a energické. I tady je možné sledovat hodně odnoží, jako např. anarcho-core, punk-core atd. Příkladem kapel je X-core nebo Kruciisk.

Symbolika

Příznivci této subkultury se oblékají sportovně až streetově. Mají v oblíbě sportovní značky jako Umbro, Adidas apod. Muži jsou většinou ostříhaní na krátko, často nosí tzv. bekovku (čepice s kšiltem), ženy pak nosí podobně elegantní značkové sportovní oblečení.

Zdroje obecně: krucipusk.cz, lufi.blog.cz, wikipedia.cz, x-core.mypage.cz

8.2.7 Psychobilly

Další novou subkulturou, která je populární u dnešní mládeže, jsou psychobilly. Tato subkultura vychází z hudebního stylu rockabilly, později psychobilly.

Charakteristika

psychobilly vychází z rockabilly, který je považován za nejstarší formu rock'n'roll. Rytmus této hudby je rychlý až nervózní a velmi neobvyklý. Zásadní pro tento žánr byla skupina The Meteors, která spojila rockabilly s punkem a hororovou subkulturou, takto vznikl nový žánr psychobilly. Typickým námětem textů jsou hororové příběhy, násilí, sexuální bizarnost ovšem s notnou dávkou ironie a sarkasmu (Wikipedia, 2009). Příkladem kapely v ČR je BedTones.

Symbolika

Pro tuto módu je typický účes zvaný „quiff“ (jakési široké číro, které je ale postavené do přesných geometrických tvarů), setkat se můžeme s tzv. elvisáckými botami, které jsou typické pro dobu Elvise Presley, důležité je také líčení kapel, kterým imitují mrtvolný

vzhled se zaschnou krví, dále košile se zdviženým límcem, pronikají sem i některé prvky Punku.

Zdroje obecně: rockabilly.cz, wikipeda.cz

8.2.8 Gothic

Charakteristika

Po analýze virtuálních dokumentů je patrné, že odborná literatura pojednává pouze o jedné odnoži tohoto stylu, a sice o té populární. Nutno však říci, že i zde, stejně jako u některých subkultur popsaných výše, je třeba rozlišovat „pravé“ stoupence a populární, většinou teenagery. Svědčí o tom některé diskuze na internetu. Blackexe69 (2007) ve svém článku doslova napsal: „Ghotic rock není absint a jehla! Ghotic rock je hudební svět mnoha tváří a současná renesance tohoto hudebního stylu kráčí směrem, který ghotic rock jako hudební subkulturu v očích laické veřejnosti spíše poškozují.“ (s. on-line). Nutné je také říci, že patologické jevy jako sebepoškozování apod. patří k populárnímu trendu v této subkultuře, nikoli k subkultuře celé. Zajímavé je pak členění tohoto proudu, které přináší nové informace.

Základní členění:

Batcaver: Označení pro goths „tradiční“ odl schoolové hudební subkultury vycházející převážně z punku. Tento styl je přirovnáván k inteligentnímu zpomalenému punku (př. Sisters of Mercy). **Symbolika**: Inspirace Death rockem, síť, roztrhané silonky, těžké boty, řetězy, nášivky, silný make-up, velmi kreativní. Cyber goth: Vytvořený kolem elektronicky a industriálně znějící hudby (př. future pop). **Symbolika**: doplňky jako plynové masky, letecké brýle, pseudo dredy, pestré barvy, cyber locky atd. Victorian goth: neboli romantic goth. **Symbolika**: Inspirace Romantismem, vzor ze šlechty, velký důraz na estetiku, decentní líčení, velkou roli má literatura a umění. Ghotic lolita: Je úplně nový pojem. Nejdůležitější je zde oblečení a dodržování stanoveného kodexu. Členové mohou poslouchat všechny možné druhy hudby od popu až po klasiku. Je to prý také metoda, jak se stát méně stydlivou. **Symbolika**: Roztomilé slečny po vzoru porcelánových panenek. Nadýchané krátké sukýnky, punčochy, podkolenky, krajky, volánky, culičky, těžké glády nebo dětské botičky, kloboučky, paraplíčka. Důležitá je kombinace černé a bílé. Vampire goth: Vzniklá na základě komerce kapel stylu Marilyn Manson. Patří sem pentagramy, krev, sebepoško-

zování, deprese apod. Ostatní styly goth se od tohoto v podstatě distancují. **Symbolika:** černé oblečení, trika a mikiny s logy kapel, motivy Satanismu apod. (Blackexe69, 2007).

Zdroje obecně: cavern.cz, gothicpartybrno.com, wikipedia. cz , 666.cz

8.2.9 Emo

Charakteristika

Podle výsledků analýzy usuzuji, že jak se píše i v teoretické části, emo je nový teenagerovský styl, který u nás zpopularizovaly zejména kapely jako My chemical romance nebo Tokio hotel. Někteří autoři připisují kořeny emo jako hudební subkultury post-punku, který se od klasických textů punku zabývá i osobními pocity. Údaje již popsané mohu doplnit snad jen o to, že i tady dochází k jakémusi potencionálnímu dělení, i když celé hnutí má podle mého populární a komerční podtext. Sami emáři se však mezi sebou rozlišují na pravé tělem i duší (takový emář se např. od sebepoškozování distancuje, i když některý vzápětí dodá, že si to zkusil jen jednou) a nebo je to emář, který uznává emo spíše jako hudební styl. Třetí skupinou je pak emář na oko (takový se „řeže“ např. za špatné známky apod.). Hlavním heslem stylu emo je nebát se dát najevo to, co cítíte. Existují na to samozřejmě pak i opačné reakce lidí mimo styl jako: „Emaři běžte se řezat nebo nebuďte emo.“ Za hranicí už jsou pak např. pravidla *Jak se stát pravým Emo*, které popisuje Komůrková (2008) ve svém článku, kde jedním z pravidel je, že je povinný alespoň jeden pokus o sebevraždu, tak abys neumřel, přičemž povoleným způsobem jsou podřezané žíly. „Pravý“ emo se s tímto neztotožňuje. Tento styl může být z hlediska patologických jevů (př. sebepoškozování) nebezpečný vzhledem k jeho popularitě a způsobu interpretace, kdy spoustu pramenů tyto patologické jevy hodnotí jako přirozený průchod emocí.

Symbolika

Výčet je možný doplnit ještě o dětské spony, korále, náramky nebo odznáčky.

Zdroje obecně: emo-style.cz, emosvet.cz, estrius.blog.cz, kapela-skupina.cz, kultura.aktualne.cz, ona.idnes.cz, wikipedia.cz,

8.2.10 New age

Charakteristika

Podle analýzy může být synonymem k tomuto názvu také nehippies (Overstreetová, 2004) nebo romatici (Komůrková, 2008). Jsou to lidé, kteří podobně jako hippies uznávají hodnoty míru a lásky a snaží se naplňovat tyto ideály. Většinou rádi cestují, pobývají v čajovnách, hodně čtou a rádi diskutují. Myslím, že na rozdíl od teoretické části je tu třeba odlišovat náboženského hnutí (kterým může být new age) a subkulturu. Martina Overstreet (2004) dodává ještě následující charakteristiky: nemají rádi kariéru, peníze, násilí, přepych a Bushe, zajímají se o přírodu, ekologii, boj za práva zvířat, chtějí žít skromným životem mimo systém, a i když to nikomu nenutí, byly by rádi, kdyby to poznali i ostatní. Většinou podporují lehké drogy jako marihuanu, dále hašiš nebo extázi. Hudebně je jim blízký např. muzikál Vlasy, dále instrumentální, elektronická hudba a word music. Hudba je typicky optimistická, zaměřená na lepší hodnoty. Příkladem by mohl být i indie rock, o kterém ještě nebyla řeč. Tento styl vychází z undergroundu a alternativního rocku.

Symbolika:

Dlouhé vlasy, dredy, batika, etnické vzory, barevné korále, jak vypadají neřeší, nakupují i v secondhandu, slečny často nenosí make-up, dřevěné nebo kožené náramky, doplňky.

Zdroje obecně: czechtek.bloguje.cz, hippies.navojo.cz, marek.blog.respekt.cz, ona.idnes.cz, wikipedia.cz

8.2.11 Straight Edge

Je mnou nově analyzovaná subkultura, o které hovoří Overstreetová (2004).

Charakteristika

Volně přeloženo rovné ostří. Příslušník této subkultury zastává dodržování přísných zásad, které nezahrnuje žádné drogy, včetně alkoholu a tabáku, žádný nevázaný sex nebo podpora porno-průmyslu ani žádné hazardní hry. Často to jsou vegetariáni nebo vegani a žijí komunitním způsobem života (např. ve squattu nebo na farmě). Společnou značkou může být buď sXe nebo velké černé X, které nosí na trikách či v podobě tetování. V minimální části pak mohou někteří příslušníci vystupovat proti ostatním skupinám, které se od jejich postoje odlišují. Tito žijí militantním způsobem, který v komunitě dodržují.

Zdroj obecně: ona.idnes.cz

8.2.12 Sprejeři, skejt'áci

Charakteristika

V teoretické části byly tyto pojmy postaveny jako dvě skupiny. Nyní je spojuji dohromady s tím, že z analýzy vyplývá, že v této oblasti jsou hlavními fenomény skejt'áci a hip-hop (Erdinger, 2006). I když tyto skupiny mohou být uznávány jednotlivými příslušníky samostatně, stále je tu jakýsi subkulturní duch, který je spojuje. Níže popíši jednotlivé kategorie.

Základní členění:

Skat'áci: Neboli tzv. prkynkáři, kteří na svém „prkně“ vyhledávají skate parky, stadiony nebo jiné terény, kde je možné jezdit. Většinou se sházejí ve větší partě, nosí volné oblečení, poslouchají hip-hop. Není ani vyloučené, že někteří z nich preferují jiné adrenalinové sporty, jako např. in-line nebo bike. Z analýzy také vyplývá, že nejsou uzavřenou subkulturou, ale kamarádí se např. i s punkery či jinými. V této subkultuře dochází k užívání drog jako marihuana nebo kokain, většinou však v rekreačním množství. Obecně je spojuje touha prosadit se, nebýt závislí na financích, což je dle mého v rozporu s heslem z teoretické části „nebuď snob“.

Hip-hop: má 5 elementů: 1. Rap (rytmické fráze v elektronické kulise), 2. Djing (mixování gramodesek), 3. Brakdance (akrobatický hip-hopový tanec), 4. Graffity (pouliční výtvarná činnost), 5. Beatbox (je vytváření tónu, které imitují bubeníka a to pouze ústy) (Erdinger, 2006).

Symbolika

Móda vychází z funkčních potřeb pevných bot a pohodlného oblečení. Nyní se však stala i módním trendem. Značkové oblékání, zlaté řetězy a drahé věci okolo mají symbolizovat svobodu, kterou si dokázal vybudovat jedinec z ulice. Oblečení má i původně praktický charakter, kdy péřová bunda uschová zbrojní arzenál, tetování ukazuje světu, že se nikoho nebojím, a když vám v cele odeberou pásek, bude mít rozkrok po kolena. Typický je i nacvičený pozdrav rukou (Overstreetová, 2004)

Zdroje obecně: advojka.cz, sk8-forever.blog.cz, ona.idnes.cz, wikipedia.cz, yamca.cz/protein

8.2.13 Squatterři

Myslím si, že o squattingu bylo v teoretické části podáno dostatek informací. Doplním tedy jen pár zajímavostí, které vyplývají z analýzy virtuálních dat.

Charakteristika

Pro squatt je důležité, že jde především o skupinu mladých lidí, kteří si jsou názorově blízcí. I když mají spoustu nových společenských cílů, jako např. poukazovat na negativní jevy ve společnosti (byly popsány v teoretické části), ve squattu provozují aktivity i pro veřejnost jako informační kavárny, tělocvičny nebo koncertní sály. Využívají tak dle mého plně neobydlené a chátrající objekty. Squatterři jsou většinou mladí lidé od 16-30 let s vazbami na autonomní a anarchistickou scénu. Dokonce ani squatting není jednotným hnutím, ale zahrnuje různě se definující skupiny.

Zdroje obecně: czechtek.bloguje.cz, financninoviny.cz, medaci.cz, squaw.net, wikipedia.cz

8.2.14 Discanti

Ani u této skupiny jsem nenašla žádné další překvapující informace, které by nebyly v teoretické části. Myslím, že všechny podstatné údaje byly již prezentovány.

Zdroje obecně: discokluby.cz, diskuze.libimseti.cz, hudebniskupiny.cz, radovan.blogger.cz, mi.kvalitne.cz, svetluskaaa.blog.cz, wikepedia.cz

8.2.15 Taneční hudba

Co se týče taneční scény, je na internetu informací skutečně mnoho. Ve své podstatě jsou ale další informace jen doplněním už zaznamenaného v teoretické části. Dodám tedy pouze jakousi aktualizaci přehledu o této scéně dnes a dále charakteristiku pár nejvýznamnějších stylů.

Charakteristika

Pro tuto scénu byly typické zejména velké mnohatisícové akce v podobě CzechTeku. Břešťan (2007) však informuje o tom, že tato tendence pomalu ustupuje a přichází spíše éra klubových akcí konaná pro desítky lidí. Endinger (2006) pak ještě uvádí, že na tzv. „techno“ (vžitě mylný název pro celou taneční scénu, i když techno je jen jeden proud tohoto stylu) chodí lidi bez rozdílu sociálního postavení nebo vzdělání. Smolák (2007) kritizuje

zaujatost médií, která tento styl servíruje publiku jen z jedné strany a tvoří reportáže tak, aby byly zajímavé a ne pravdivé.

Základní členění

Podle Romana (2008):

House: Je definován jako nejstarší, nejrozmanitější a nejrozšířenější styl, který má ještě spoustu dalších odnoží. Jde spíše o pomalejší 4/4 rytmus, klik přichází na každou dobu ze 4/4 rytmu doplněné o basovou linku a nejrůznější efekty. Techno: Patří také k nejstarším stylům, typický je 4/4 rytmus se stále se opakujícími smyčky a zvuky. Techno se dá dále dělit na klubové a venkovní projekce, která už souvisí s velkou komercí a několikatisícovou návštěvností. Trance: „Znamená hypnotický stav“, více melodický než house a má větší základnu posluchačů. Drum'n'bass (jungle): Vyznačuje se vysokou rychlostí tracků i přes 180 BPM. Je to relativně nová odnož taneční hudby, ale získala si už spoustu fandů i v ČR. Hardcore: „Sbíječka je moje pomalejší ségra“. Je hudební styl, který je také poměrně nový, je typický velkou rozmanitostí a vlivem dalších stylů. Rozlišujeme zdali je odnoží rave, což platí v tomto případě nebo punku, tento směr byl popsán výše.

Symbolika

Overstreetová (2004) dělí přívržence tohoto proudu do 4 skupin: Mimoszemšťan je ten kdo nosí kožštinové návleky, blikající náramky a oblečení má z blyštivých materiálů, Ještěři mají většinou dredy svázané dozadu, maskáče a seprané triko, raveři pohrdají značkami a oblečení si vyrábějí sami nebo ho nakupují v „sekáčích“ a králové diskoték, kterých je opravdu málo, chodí celí v bílém a oblékají se do bílé krajky. Pro tuto komunitu je dále typická konzumace drog (zejména extáze), pivo nepijí, protože není sexy. Nesnášejí rasismus, xenofobii a homofobii.

Zdroje obecně: blisty.cz, ihned.cz, ona.idnes.cz, techno.cz, wikipedia.cz, ymaca/protein/

8.2.16 Tuning – automobilová subkultura

Jako další jsem analýzou odhalila tuningovou subkulturu.

Charakteristika

Jak uvádí Wikipedie (2009), je výraz tuning používám pro vzhledové nebo výkonnostní vylepšení nějakého stroje. V této subkultuře výraz ale také velmi často zahrnuje vlastnosti,

kteří nemají žádnou vazbu na motorové nebo funkční zdokonalení a jde pouze o zlepšení vzhledu (to se přesněji nazývá tuzing). Jak popisuje Starman (2006), příznivci této subkultury se rádi setkávají na tuningových srazech, hodně volného času věnují úpravě svého „stroje“. Rádi také svůj vůz předvádějí na veřejnosti a pokud nejsou právě na některém ze srazů, stýkají se alespoň se svými kamarády, kteří mají stejné koníčky. Aby bylo všechno dokonalé, „loví“ tito nadšenci také dívky, které jim tuto „image“ budou doplňovat.

Symbolika

„Tuningáři“ většinou dbají o svůj vzhled a chtějí se reprezentovat hlavně prostřednictvím svého stroje. Často se kolem nich pohybují také pěkné, dobře upravené dívky. Tuningář se ve své „káře“ předvádí, kde může. Často si ho všimnete buď díky velkému hluku (který předvádí, jak je jeho stroj silný) nebo podle hlasité hudby, která se z jeho auta line.

Zdroje obecně: hrej.cz, tuning.cz, wikipedia.cz,

8.2.17 Hráči

Charakteristika

Takto jsem pracovně pojmenovala nově objevenou subkulturu, kterou mi pomohly odhalit virtuální zdroje. Jedná se o hráče počítačových her, které mohou hrát buď doma nebo i ve skupinách. Takovéto skupinové setkání se nazývají „lan párty“. Většinou se jedná o několikadenní „pařby“ (hráči tak nazývají hru na počítači), které se odehrávají buď u některého hráče doma (př. ve sklepě), v klubovnách nebo společenských místnostech. Tato skupina může mít až několik desítek členů, kteří tu hrají hry téměř celý den. Pořádají se tu i různé turnaje a soutěže. Wikipedia (2009) pak vysvětluje, že označení LAN slouží pro počítačovou síť, která pokrývá malé geografické území (př. místnost). Jestliže se některý hráč chce zúčastnit výše zmíněné akce nemusí být v žádném kamarádkém kontaktu s pořadatelem. Stačí se přihlásit podle předem zveřejněných instrukcí a samozřejmě mít vlastní počítač, včetně potřebného vybavení. I v této oblasti se vyskytují drogy. Jedná se zejména o marihuanu, halucinogeny nebo extázi, tedy vše co podporuje fantazii.

Symbolika

Mohou to být jedinci, kteří o svůj vzhled vůbec nedbají nebo naopak jedinci, kteří se oblékají do pohodlného sportovního oblečení. Příslušník této skupiny se od většinové společnosti těžko rozeznává. Hlavním rysem je vlastní počítač.

Zdroje obecně: lan-ka.wz.cz, lanparty.cz, ona.idnes.cz, , wikipedia.cz, wiki.siliconhill.cz,

8.3 Shrnutí

Po výsledcích, které jsem zjistila si myslím, že analýza virtuálních dokumentů byla dobrou metodou při výzkumu v této problematice. Podařilo se mi díky ní objasnit ještě několik nových subkultur, bohatě doplnit informace o těchto subkulturách a poskytnout materiál pro porovnání s daty podanými v teoretické části.

Všeobecně se pro subkultury mládeže stává typické prolínání různých stylů, přelévání jedné skupiny do druhé, smazávání hranic a velká medializace a komerce v této úrovni. Ta způsobuje obrat v hodnotách tzv. příslušníků jednotlivých stylů, kteří se poznají maximálně podle sladěného oblečení koupeného za velké peníze v značkových obchodech. Tímto způsobem dávají najevo příslušnost k určité subkultuře a svou suverénnost a tvrdost. O postatě subkultur však podle mě nemají ani ponětí. Příkladem mohou být např. vyšperkovaní příslušníci neo-punku nebo pop-punku, kteří si číro chodí nechávat upravovat do drahého kadeřnictví, puknové oblečení nakupují v drahých buticích, ale o tom, co je skutečný punk-rock nemají ani tušení. Zevšeobecním-li pak informace tohoto charakteru, stává se pravidlem, že téměř každý druh subkultury má dvě tváře. Jedu komerční a jednu tradiční se svým typickým duchem a filozofií. V mnoha případech však musím připustit i třetí, extremistickou tvář.

A i když se subkultury mládeže stávají čím dál tím populárnější a díky komerci mají mnoho stoupců, tradičních hodnot a subkulturní filozofie se pak podle mého srovnání drží čím dál méně lidí a jsou věkově spíše přes hranici 18 let.

9 VIZUÁLNÍ METODA FOTOGRAFIE

„Fotografujeme-li nebo interpretujeme získané fotografické materiály, pronikáme do vizuálně uchopitelných, z vnějšku pozorovatelných aspektů sociálního života, či jinak řečeno – k vizuálním faktům“ (Sztompka, 2007, s. 35). Dále Sztompka popisuje, že do oblasti vizuální fotografie můžeme zahrnovat pouze sociální fakta, která jsou přímo čitelné z fotografie. Má na mysli ta, která jsou poznamenány činností člověka.

9.1 Metody vyhodnocování a interpretace:

Podle Sztompka (2007):

9.1.1 Cíl

Zjistit z fotografií, zda je možné pozorovat různé druhy subkultur mládeže na pouhý pohled podle toho, jak byly pospány v teoretické části a v první části výzkumu.

9.1.2 Technika

U techniky vizuální metody fotografie existují dvě potenciální techniky fotografování a síce:

- a) skryté fotografování (objekt neví, že je fotografován)
- b) zjevné fotografování (objekt ví, že je fotografován)

V případě mého výzkumu jsem se rozhodla pro kombinaci těchto dvou metod, kdy jsem jednala podle situace. Zvažovala jsem tedy na místě, kdy je vhodné dotyčné oslovit a kdy naopak.

9.1.3 Místo

Rozhodla jsem se pro okresní město Ústí nad Orlicí s přibližně 16.000 obyvateli a okolí. Důvodem bylo, že se v tomto městě dobře orientuji, a proto zde bude aplikace metody efektivnější než v neznámém prostředí. Myslím si také, že město je dostatečně velké a rozmanité na to, aby se zde vyskytovalo mnoho různých skupin subkultur mládeže.

9.1.4 Čas

- a) Časové rozpětí: 16. února – 19. dubna 2009
- b) Harmonogram: Původně jsem měla v plánu určit si přesný časový harmonogram s rozpisem míst, které budu postupně navštěvovat. Po pár pokusech jsem ale zjistila, že to není vhodné. Zvolila jsem tedy formu náhodného pozorování, které jsem zaměřila spíše na odpolední a večerní hodiny, kdy je z mého hlediska pravděpodobnější subkultury mládeže zachytit. Vycházím z předpokladu, že v dopoledních hodinách je většina ve škole nebo v práci.

9.1.5 Oblast

- a) „outdoorová“ prostranství města (náměstí, parky, stadion apod.)
- b) „indoorová“ prostranství města (restaurace, hospody, kluby apod.)

Zahrnula jsem pouze prostranství, která jsou za normálních okolností dostupná většinové veřejnosti (tzn., že sem nepatří např. školská zařízení apod.)

9.1.6 Vzorek

Mládež, která se pohybuje ve městě Ústí nad Orlicí a okolí.

9.1.7 Způsob vyhodnocování

U finálních fotografií se zaměřím na níže popsaná kritéria, dle kterých roztřídím fotografie a vyhodnotím. Tyto data pak následně zredukuji a rozdělím do skupin. Z každé skupiny pak vyberu jednu nebo více fotografií, které budou reprezentovat celou skupinu. Zjistím tak, zda je možné pouhým okem pozorovat subkultury mládeže ve městě Ústí nad Orlicí a okolí a jaké subkultury se dají pouhým okem pozorovat.

Kritéria:

- a) jednotlivci: účes, ornamentace těla, gesta, pózy, symbolické znaky určité skupiny
- b) činnosti: typické činnosti určité subkultury
- c) kolektivy, kolektivní činnosti: koncerty, diskotéky, závody

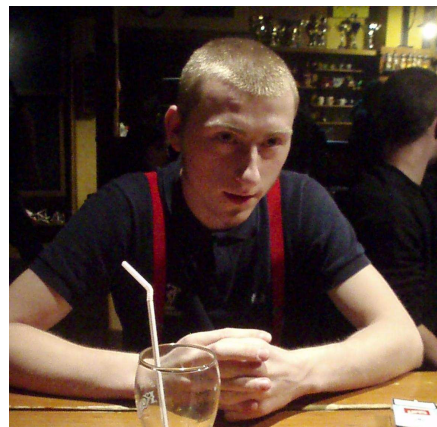
9.2 Vyhodnocení a interpretace

Fotografie jsem podle výše uvedených kritérií rozdělila do jedenácti skupin. Na základě těchto skupin jsem pozorovala, které subkultury mládeže můžeme rozeznat pouhým pohledem, a které nikoliv. Skupiny jsem umístila podle pořadí, ve kterém byly popsány v analýze virtuálních dat.

Skinhead

Podle fotografie lze posoudit, že jedinec na obrázku sympatizuje s hnutím skinhead. Dle způsobu oblékání bych ho spojovala s tradičními skinheady.

Kritéria: účes, pejzy, kšandy, tričko s límečk

Obrázek 1 : Skinhead (vlastní zpracování)

Metal

Tento obrázek představuje fanouška hudebního stylu metal.

Kritéria: Dlouhé vlasy, tmavá mikina s logem metalové skupiny a typickým metalovým písmem, kapela představena v maskách, ostré rysy kytary, tmavé triko.

Obrázek 2: Metal (vlastní zpracování) Obrázek 3: Metal (vlastní zpracování)

Punk

Na níže předvedených fotografiích je možné poznat příslušníky hnutí punk.

Kritéria: Kožená bunda křivák, řetízky, pyramidový pásek, barevné vlasy, účes zvaný číro, ornamentice těla, placky, přívěšky, tričko s logem punkové skupiny.

Obrázek 4: Punk(vlastní zpracování)

Obrázek 5: Punk (vlastní zpracování)

Hardcore

Na této fotografii jsou předvedeni fanoušci stylu hardcore lze je poznat podle následujících: *kritérií:* sportovní oblečení, značkové věci, bekovka, kecky i tyto jedinci často mají tetování.

Obrázek 6: Hard-core (vlastní zpracování)

Psychobilly

Příslušník kapely BadTones je typickým příkladem psychobilly. Jeho účes je přesně geometricky postaven do tvaru číra. Dalšími kritérii jsou mrtvolné líčení s imitací krve, kontrabas typický pro psychobilly a ornamentice těla.

Obrázek 7: Psychobilly (vlastní zpracování)

Emo

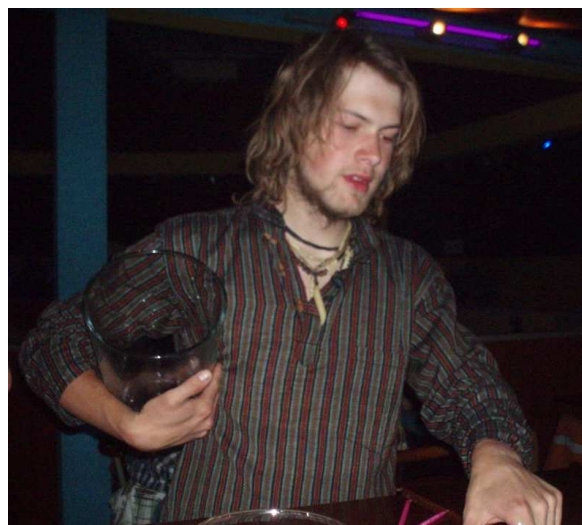
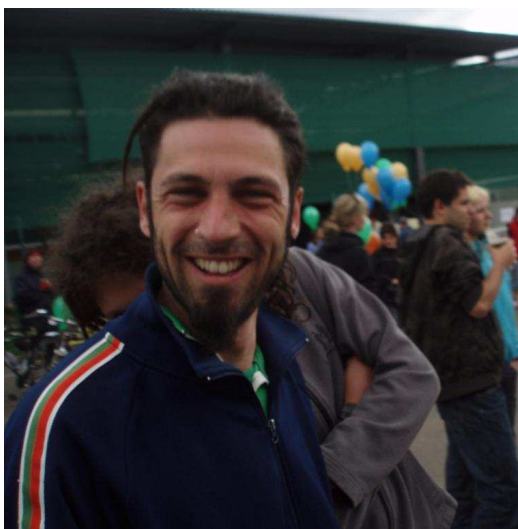
Podle kritérií (účes s patkou, tmavé oblečení) by tento jedinec mohl být přiřazen k subkultuře emo. Vzhledem k mému pozorování bych však byla s podobnými závěry opatrná, protože podobný účes je dnes moderní, a proto se prolíná do více směrů. Podíváme-li se pozorně, mohli bychom tomuto jedinci přisuzovat také skejťáckou příslušnost podle volné mikiny s kapucí apod.

Obrázek 8: Emo (vlastní zpracování)

New age

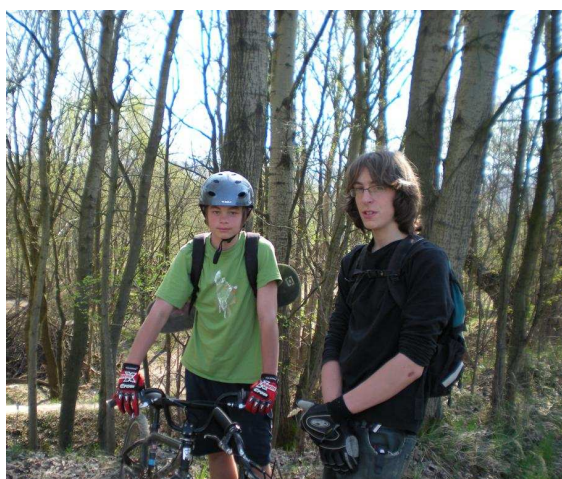
Podle symboliky jsem níže zveřejněné postavy zařadila do stylu neohippies. Navedla mě k tomu tato kritéria: účes s dredy, volné oblečení, přírodní materiál, kožené doplňky, piercing.

Obrázek 9 : New-age (vlastní zpracování) Obrázek 10: New-age (vlastní zpracování)

Skejt'áci

Skejt'áky bylo možné najít na klasickém místě, tedy na stadionu a vlastnoručně zhotoveném bike-parku, kde mají různé rampy a dráhy. Kritériem u rozlišení tohoto stylu mi bylo užitečné zejména prostředí a typická činnost. Patrné však byly i jiné znaky, jako např. volné oblečení, skate-obuv apod.

Obrázek 11: Skejt'áci (vlastní zpracování)

Diskanti, taneční huba

Příslušníci těchto stylů se špatně rozlišují, i když na první pohled vidíte, že určitě patří do tohoto rozmezí. Jsou většinou pořádně „vyšňoření“. Když se na ně podíváte, je vám jasné, že jejich styling trval minimálně hodinu. Všechno mají pečlivě upravené a nové. Typické také je, že chtějí, aby byli vidět, proto volí nápadné módní kreace podle posledních trendů.

Obrázek 12: Disko (vlastní zpracování)

Obrázek 13: Disko (vlastní zpracování)

Jak bylo výše popsáno pro taneční scénu je také typické mixování na gramofonových deskách. To je možné spatřit na následujícím obrázku.

Obrázek 14: Dj (vlastní zpracování)

Tuning

Na tomto snímku je množné spatřit příslušníky tuningové subkultury. Jak je ale z obrázku patrné, dost těžko by se poznávali bez upraveného vozu, který k této subkultuře opravdu patří.

Obrázek 15: Tuning (vlastní zpracování)

Všehočut'

Výše popsané subkultury je většinou pravděpodobnější spatřit spíše na jim typických místech, jako např. na stadionu, v hospodě, na koncertě apod. Existují však také příslušníci subkultur, které zařadíte velmi těžko, i když vám z jejich vizáže připadá, že s nějakou skupinou pravděpodobně sympatizují (viz. další foto).

Obrázek 16: Všehočut' (vlastní zpracování)

Ještě více pravděpodobnější je, že potkáte mládež, která k žádné subkultuře nepatří a obléká se prostě tak, jako většina jejich kamarádů. Takový model je pro mládež v Ústí nad Orlicí nejtypičtější, to znamená, že má nejvíce příslušníků.

Obrázek 17, Obrázek 18: Všehočut' (vlastní zpracování)

9.3 Srnutí

Chtěla bych zmínit, že výzkum pomocí této metody byl pro mě opravdu zajímavý a myslím si, že mě zaručeně obohatil. Nejzajímavější na něm samozřejmě byla samotná realizace, kdy mě dalo vcelku hodně práce odhadnout situaci. Několikrát se mě stalo, že když jsem za někým přímo přišla s návrhem, aby se nechal v rámci výzkumu vyfotografovat, byla jsem odmítnuta. Na druhou stranu jsem se pak snažila fotografovat spoustu objektů skrytě (což je mimochodem v praxi docela náročné) a přitom, když jsem pak zkusila za daným jedincem jít s prosbou o fotografii, bylo mi beze všeho vyhověno. Za osobní přínos tohoto výzkumu pak považuji, že se mi postupem času tyto situace podařilo odhadovat. Zároveň patří velký dík mým kamarádům, kteří mi umožnili vstupy na koncerty a podobné akce, kde jsem jednotlivé subkultury mohla zachytit.

V souvislosti s tímto pozorováním se mi stala nezapomenutelná příhoda spojená právě se subkulturami. I když se nevztahuje k této metodě, přijde mi zajímavé zde tuto událost zmínit, protože se přímo týká projevu subkultur mládeže. Stala se, když jsem byla pořizovat fotografie v jedné restauraci v Ústí nad Orlicí. U stolu jsem seděla s mými kamarády, kteří se hlásí k punku a k tradičním skins. Kamarád, který právě vypadal jako tradiční skins (triko s límečkem, ryfle, kšandy, krátké vlasy, pejzy) šel na toaletu. Vrátil se značně vylekaný, protože ho tam napadl skinhead nacistického smýšlení. Protože kluci nechtěli, aby se dostali do potyčky, raději odešli z restaurace pryč. Mělo to však pro mě ještě odstrašující dohru. Nacista, který napadl mého kamaráda ještě začal při odchodu na chodbě „hajlovat“ a pokřikovat různé nadávky na adresu mých kamarádů. Já jsem se v té situaci cítila dost nebezpečně a vzhledem k proporcím výše zmíněného nacisty a jeho kamarádů také bezmocně. Nic podobného se mi dříve nestalo a nechápala jsem smysl těchto výrazů. Nejhorší na tom bylo, že tuto potyčku zmíněný vyvolal bez jakéhokoliv rozumného důvodu a v restauraci, o které věděl, že zde své „oběti“ najde. Chtěl se pouze poprat.

Díky tomuto netradičnímu pozorování za pomoci fotografie jsem opět přišla na několik nových poznatků:

1. Jednotlivý příslušníci subkultur mládeže se dají rozlišit pouhým pohledem, ne však všichni. Podle prvního pohledu můžeme odhadnout příslušnou subkulturu, celkové přesvědčení a zařazení jedince však můžeme odhalit jedině bližším poznáním.
2. Jednotlivé subkultury mládeže se sdružují většinou v nějakém specifickém prostředí a dohromady.
3. Subkultury mládeže se vzájemně prolínají.
4. Některé subkultury jsou více či méně módní.
5. Většina mládeže nespadá do žádné konkrétní subkultury, spíše se obléká podle módních trendů.

10 GRAF

Jako netradiční závěrečné shrnutí, které mapuje vztahy mezi jednotlivými subkulturami mládeže, jsem se rozhodla použít síťový graf, který jsem rozdělila do dvou částí. V první jsou subkultury rozdělené podle druhu, v druhém jsou znázorněny vazby mezi jednotlivými subkulturami.

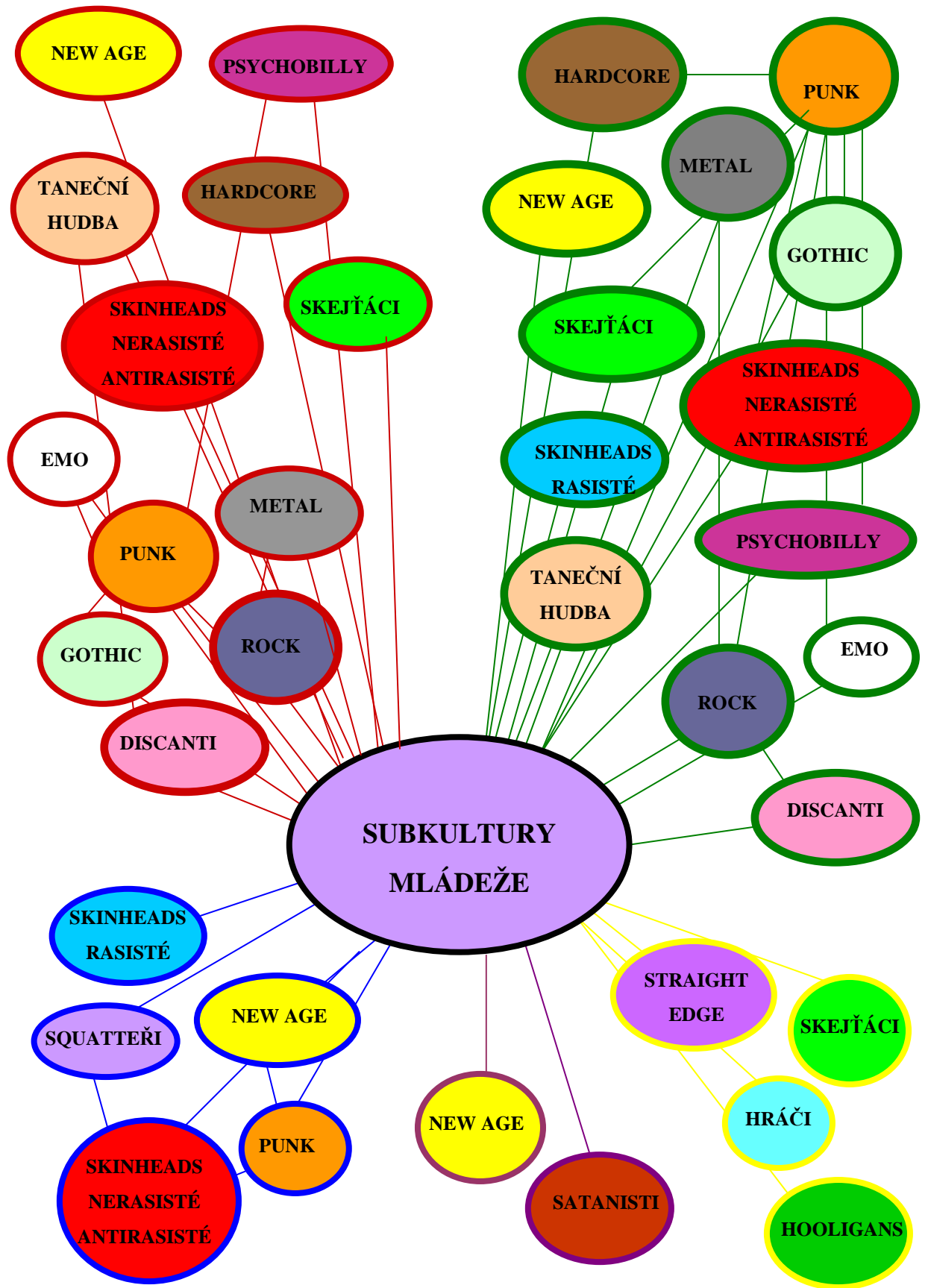
10.1 Síťový graf – kategorie

V prvním grafu jsem se rozhodla rozdělit subkultury podle kategorií, které jsou pro ně charakteristické. Kategorie jsem si zvolila sama na základě informací, které vyplývají z teoretické a praktické části na:

1. Hudba
2. Oblečení
3. Politický podtext
4. Zájmy
5. Náboženství

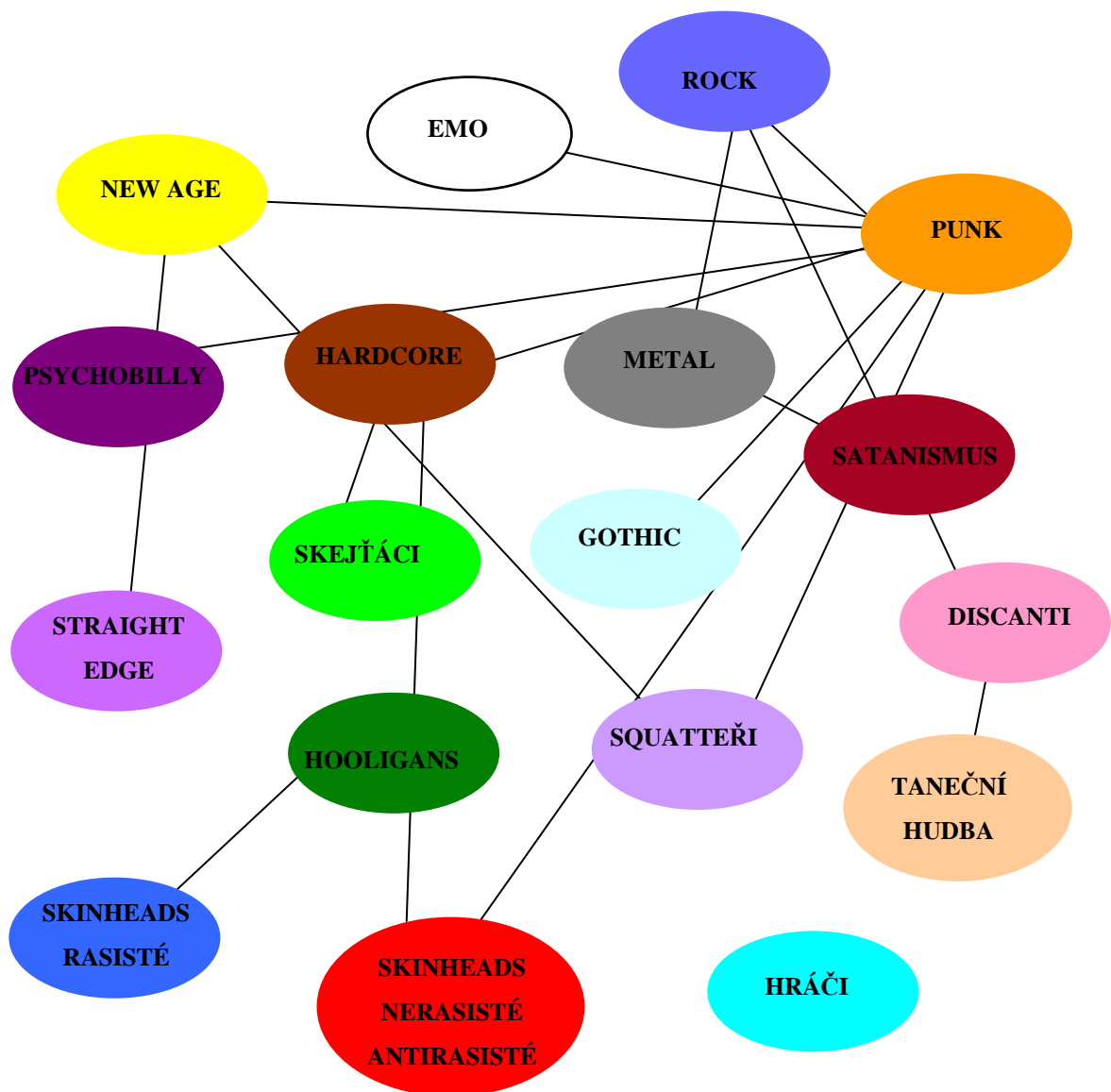
Jednotlivé kategorie jsem rozlišila barevně, a to okrajovými obroučkami, které jsou znázorněny v legendě. Samotné subkultury jsou značené také jednotlivými barvami. Čarami, které jsou v barvě kategorie ukazují na subkulturní charakter jednotlivých skupin a dále také na vzájemné spojitosti mezi skupinami v jednotlivých kategoriích.

Legenda: Síťový graf - kategorie	
Kategorie	Barva
Hudba	
Oblečení	
Politický podtext	
Zájmy	
Náboženství	

10.2 Síťový graf – vztahy mezi jednotlivými skupinami

Následující graf je pojat jako vztahová síť, která spojovacími čarami znázorňuje, jak se jednotlivé subkultury prolínají. Jak je zřejmé z výsledků, mají mezi sebou jednotlivé subkultury opravdu blízké vztahy a křehké hranice. Ukazuje se však také, že některé (jako např. hráči) nesouvisí s žádnou další subkulturou.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo popsat významné subkultury mládeže, které je dnes možné pozorovat na území České republiky. Následně pak zpracovat výzkum, který by pomohl poodhalit subkultury nové a porovnat informace z teoretické části s informacemi zjištěnými v části praktické.

Po provedení všech těchto kroků jsem zjistila, že svět subkultur mládeže je opravdu rozmanitý. Pojímá mnoho skupin s různým názíráním a postojem. Tyto se pak ještě vzájemně prolínají, což dává prostor novým rozměrům. Subkultury se také mohou vespolek podporovat nebo proti sobě stát. Existuje tu velké množství názorů a řekla bych, že se zde často nedají určovat hranice. Pracujeme-li pak s mládeží, která do tohoto světa patří, není dobré ji hned škatulkovat, ale snažit se ji nejdříve porozumět.

Obecně se dá říci, že subkultury jsou u dnešní mládeže velmi populární. Existují subkultury jejichž ideologie má více než padesátiletou tradici. Dnes se v této oblasti však také ke slovu hlásí globalizace a s ní spojená doba médií a snadné celosvětové komunikace. Subkultury se pak na tomto základě rozrůstají do dalších směrů, které mohou být založeny nejen na soustavě přístupů, ale i na vlivu komerce. Z toho je patrné, že subkultury mládeže jsou dnes záležitostí opravdu mnoha rovin. Chceme-li pak s mládeží pracovat, je třeba mít alespoň základní představu o tom, kudy se cesty subkultur ubírají, jaké jsou jejich ideje a z jakého pohledu je třeba na ně nazírat. Jsem proto ráda, že se mi ve své práci podařilo sestavit přehled dnešních významných subkultur mládeže, který může sloužit právě pro lepší orientaci v této oblasti.

Jak už jsem z kraje předeslala, je velmi důležité tolerovat jednotlivé názory a najít si vhodný přístup k těmto skupinám mládeže. Cesta pochopení je totiž podle mého jediná správná k dosažení efektivní komunikace a kvalitní práce s mládeží. Každý profesionál, pedagogem počínaje a vychovatelem konče, by měl být dobře informován o volném čase mládeže, měl by brát ohled na jeho názory a postoje. V tom mu poznání subkultur mládeže může být skutečně užitečné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURYMonografická publikace

- [1] BARKER, Ch. *Slovník kulturních studií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-099-2
- [2] BURYÁNEK, J. *Interkulturní vzdělávání II.: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísni, 2005, ISBN 80-903510-5-0.
- [3] CANTELMÍ, T., CACACEOVÁ, C. *Černá kniha satanismu: Psychosociální aspekty vlivu na mladou generaci*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-220-6.
- [5] HANDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- [6] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.
- [7] CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*, 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-7367-098-6.
- [8] KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [9] VANĚČEK, M. Drogové subkultury. In *Fórum výchovy ke zdraví: příručka pro učitele*. 1. vyd. Praha: MŠMT, VÚP, 2004. s. 80-88. ISBN 80-903439-3-7
- [10] MACEK, P. *Adolescence: Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- [11] MARADA, R. *Kultura protestu a politizace každodennosti*. 1. vyd. Brno: CDK, 2003. ISBN 80-7325-027-6
- [12] MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.
- [13] MONTOUSSÉ, M., RENOUADR, G. *Přehled sociologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3.
- [14] PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-711-6.

- [15] PUNCH, K. F. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7178-749-3.
- [16] RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-859-X.
- [17] ŘÍČAN, P. *Cesta životem: Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.
- [18] SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-72229-042-8
- [19] SMOLÍK, J. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy vary: Plachý Zdeněk, 2008. ISBN: 978-80-903556-3-7.
- [20] SOUKUP, V. *Přehled antropologických teorií kultury*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-929-1.

Seriálová publikace

- [1] SMOLÍK, J. Extremismus subkultur mládeže? *Rexter*. Brno: Centrum strategických studií. ISSN 1214-7737, 2006, vol. 5., č. 1, s. on-line
- [1] SMOLÍK, Jakub. Martensky, bombry a číra. *Psychologie dnes*. 2005, č. 11, s. 21-23. ISSN 1212-9607
- [1] SMOLÍK, Josef. Kontrakultura aneb svět subkultur mládeže. *Prevence*. 2008, roč. 5, č. 6, s. 6-8. ISSN 1214-8717. 2008.
- [1] PELIKÁNOVÁ, M. Náš zevnějšek bývá odrazem naší duše. *Prevence*. 2007, č. 9, s. 6-8. ISSN 1214-8717. 2008.
- [23] Máte ve své třídě EMO? *Prevence*. 2008, č. 8, s. 14 a 18. ISSN 1214-8717. 2008.
- [24] Máte ve škole příznivce hnutí Skinheads? *Prevence*. 2007, č. 9, s. 17. ISSN 1214-8717. 2008.
- [25] Máte ve škole vyznavače satanismu? *Prevence*. 2008, č. 1, s. 16. ISSN 1214-8717. 2008.
- [26] Máte ve škole vyznavače stylu Gothic? *Prevence*. 2008, č. 2, s. 16. ISSN 1214-8717. 2008.

- [27] Máte ve škole „hooligans“? *Prevence*. 2008, č. 3, s. 17-18. ISSN 1214-8717. 2008.
- [28] Máte ve škole „discanta“? *Prevence*. 2008, č. 4, s. 17. ISSN 1214-8717. 2008.
- [29] Máte ve škole sprejery? *Prevence*. 2008, č. 5, s. 17. ISSN 1214-8717. 2008.
- [30] KAJANOVÁ, A., JERSÁKOVÁ, K. Graffiti: Co vede ruku sprejerů? *Psychologie dnes*. 2009, č. 2, s. 35-37. ISSN 1212-9607
- [31] KUPKA, P. Úvod do studia subkultur mládeže v Bělorusku – konceptuální východiska výzkumu. *Rexter*. 2006, s. on-line

Elektronické zdroje

- [1] Český statistický úřad [online]. 2009 , 6. 10. 2006 [cit. 2009-03-13]. Věkové struktury obyvatelstva. Dostupný z WWW:
<[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C200472C7D/\\$File/410903t3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C200472C7D/$File/410903t3.pdf)>.
- [2] Wikipedia : otevřená encyklopedie [online]. 2002- , 13. 3. 2008 [cit. 2009-04-13]. Triangulace (metodologie). Dostupný z WWW:
<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Triangulace_\(metodologie\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Triangulace_(metodologie))>.

Elektronické zdroje použité v analýze virtuálních dat:

- [1] AKA : anarchokomunistická alternativa [online]. 2006 [cit. 2009-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://aka.anarchokomunismus.org/?page=download>>.
- [2] Antifa.cz [online]. 2006 , 20.11.2008 [cit. 2009-04-01]. Nesvatá rasová válka aneb blackmetaloví nacisté. Dostupný z WWW: <<http://antifa.cz/207-mzdomova-nesvata-rasova-valka-aneb-blackmetalovi-naciste.html>>.
- [3] BLACKEYE69. Cavern.cz : dark, fantasy and music web [online]. 2007-2009 , 30. 08. 2008 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW:
<http://www.cavern.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=210&Itemid=26>. Něco málo o Gothic rocku a věcech kolem od Boba: archivní článek z roku 99.
- [4] BLACKEYE69. Cavern.cz : dark, fantasy and music web [online]. 2007-2009 [cit. 2008-04-19]. Dostupný z WWW:
<http://www.cavern.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=161&Itemid=26>.

- [5] Blood Honour : Division Bohemia [online]. 2006 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.bohemia.bloodandhonour.net/combat18.php>>.
- [6] Blood Honour : Division Bohemia [online]. 2006 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://bohemia.bloodandhonour.net/lit.php?lit=liter/nsfaq/nsfaq.html&menu=liter/lit_menu.html>.
- [7] BŘEŠŤAN, Robert. CzechTek je mrtev, ať žijí technoparties. *Hospodářské noviny* [online]. 2007 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-21665600-czechtek-je-mrtev-at-ziji-technoparties>>.
- [8] Daradaliak : Metal, Rock & Punk [online]. 2005 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.metal.estranky.cz/clanky/rock/historie-rocku>>.
- [9] ENDINGER, Michal. Subkultury. *Protein* [online]. 2006 [cit. 2009-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocclanku=2006040307>>.
- [10] FRANTICK. *Libimseti : Frantick* [online]. 1.11.2007 [cit. 2009-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://web.libimseti.cz/Frantick//jak-byt-spravny-black-metalista=421609.html>>.
- [11] KOMŮRKOVÁ, Kristina. Řezala jsem se žiletkami, přiznává vyznavačka stylu emo. *IDnes.cz* [online]. 2008 [cit. 2008-04-17]. Dostupný z WWW: <http://ona.idnes.cz/rezala-jsem-se-ziletkami-priznava-vyznavacka-stylu-emo-pjf-/ona_vztahy.asp?c=A080526_161326_ona_vztah>.
- [12] KRÁL, Václav. *Lidovky.cz : Big Blogger* [online]. 2009 , 6.11. 2008 [cit. 2009-04-18]. Satanismus-skutečnost a mýty. Dostupný z WWW: <<http://kral.bigblogger.lidovky.cz/c/56668/Satanismus-skutecnost-a-myty.html>>.
- [13] KUNČICKÝ, Jakub. Metalista je člověk jako každý jiný!. *IDnes.cz* [online]. 2008 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://kuncicky.blog.idnes.cz/c/28201/Metalista-je-clovek-jako-kazdy-jiny.html>>.
- [14] LA VEY, Anton. *Werez* [online]. 1994 [cit. 2009-04-16]. Satanská bible. Dostupný z WWW:

<<http://www.warez.azbase.net/viewtopic.php?f=11&t=2970&sid=1512b36c2d36ab50fa9387faf3708287>>.

- [15] *My music , my life...LiP* [online]. 2008 , 06.05.2009 [cit. 2009-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.kabik-life.wbs.cz/Skinheads_and_Punx.html>.
- [16] OVERSTREETOVÁ, Martina. Městské subkultury. *Právo* [online]. 2004 [cit. 2009-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://czechtek.bloguje.cz/427709-subkultury-podle-martiny-overstreet-pravo.php>>.
- [17] *Punk.cz* [online]. 2005 , 20.2.2009 [cit. 2009-04-12]. NEOPUNK A POPPUNK. Dostupný z WWW: <<http://www.punk.cz//index.asp?menu=3&record=8734>>.
- [18] *ROCK : vše o populárním hudebním žánru rock* [online]. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.cryptcorefest.cz/fanousci.html>>.
- [19] ROMAN. *Techno.cz : uplne najviac* [online]. 1997-2009 , 5.3.2008 [cit. 2009-04-20]. ENCYKLOPEDIIE EDM – 2. díl: House music... it's a spiritual thing!. Dostupný z WWW: <<http://www.techno.cz/clanek/24963/encyklopedie-edm-2.-dil-house-music-its-a-spiritual-thing>>.
- [20] ROMAN. *Techno.cz : uplne najviac* [online]. 1997-2009 , 12.3.2008 [cit. 2009-04-20]. ENCYKLOPEDIIE EDM – 2. díl: House music... it's a spiritual thing!. Dostupný z WWW: <hENCYKLOPEDIIE EDM – 3. díl: Techno je všechno!>.
- [21] ROMAN. *Techno.cz : uplne najviac* [online]. 1997-2009 , 19.3.2008 [cit. 2009-04-20]. ENCYKLOPEDIIE EDM – 2. díl: House music... it's a spiritual thing!. Dostupný z WWW: <ENCYKLOPEDIIE EDM – 4. díl: Trance znamená hypnotický stav>.
- [22] ROMAN. *Techno.cz : uplne najviac* [online]. 1997-2009 , 2.4.2008 [cit. 2009-04-20]. ENCYKLOPEDIIE EDM – 2. díl: House music... it's a spiritual thing!. Dostupný z WWW: <ENCYKLOPEDIIE EDM – 6. díl: Bicí a basa, je něco víc třeba?>.
- [23] ROMAN. *Techno.cz : uplne najviac* [online]. 1997-2009 , 7.5.2008 [cit. 2009-05-07]. ENCYKLOPEDIIE EDM – 2. díl: House music... it's a spiritual thing!. Dostupný z WWW: <ENCYKLOPEDIIE EDM – 10. díl: Hardcore: \"Sbíječka je moje pomalejší ségra\".>.

- [24] SMOLÁK, Jan. Bud' free. *Britské listy* [online]. 2007 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/2007/7/25/art35445.html>>.
- [25] SONIA. *A-punk.cz* [online]. 29. 8. 2008 , 29. 8. 2008 [cit. 2009-04-14]. Punk vs. Tekno aneb Teknopunk??. Dostupný z WWW: <<http://a-punk.cz/index.php?id=87-strong-punk-strong-vs-strong-tekno-strong-aneb-strong-tekno-strong-strong-punk-strong>>.
- [26] STARMAN, Farid. *Hrej!* [online]. 1992-2009 [cit. 2009-04-16]. Need For Speed: Carbon. Dostupný z WWW: <<http://www.hrej.cz/clanky/preview/need-for-speed-carbon/>>.
- [27] VEDRAL, Jan. Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. *IDnes.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-10]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/subkultura-skinheadu-prosla-vyvojem-rasiste-z-ni-zmizeli-pne-/kavarna.asp?c=A090306_165420_kavarna_pei>.
- [28] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 12.4.2007 [cit. 2009-04-13]. Skinhead. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skinhead>>.
- [29] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 2.4.2007 [cit. 2009-04-13]. Hardcore. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hardcore>>.
- [30] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 2.3.2007 [cit. 2009-04-13]. Metal. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Metal>>.
- [31] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 26.3.2007 [cit. 2009-04-13]. Satanismus. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Satanismus>>.
- [32] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 20.3.2007 [cit. 2009-04-13]. Psychobilly. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychobilly>>.
- [33] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 26.3.2007 [cit. 2009-04-13]. LAN. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/LAN>>.
- [34] *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2002- , 16.4.2007 [cit. 2009-04-23]. LAN. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tuning>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Skinhead (vlastní zpracování)	72
Obrázek č. 2: Metal (vlastní zpracování).....	72
Obrázek č. 3: Metal (vlastní zpracování).....	72
Obrázek č. 4: Punk(vlastní zpracování)	73
Obrázek č. 5: Punk(vlastní zpracování)	73
Obrázek č. 6: Hard-core (vlastní zpracování).....	73
Obrázek č. 7: Emo (vlastní zpracování).....	74
Obrázek č. 8: New-age (vlastní zpracování).....	75
Obrázek č. 9: New-age (vlastní zpracování).....	75
Obrázek č. 10: Skejt'áci (vlastní zpracování).....	75
Obrázek č. 11: Disko (vlastní zpracování).....	76
Obrázek č. 12: Disko (vlastní zpracování).....	76
Obrázek č. 13: Dj (vlastní zpracování)	76
Obrázek č. 14: Tuning (vlastní zpracování).....	76
Obrázek č. 15: Všehochuť (vlastní zpracování).....	77
Obrázek 16, Obrázek 17: Všehochuť (vlastní zpracování).....	77

SEZNAM OBRÁZKŮ

Tabulka 1: Výsledky sčítání lidu (ČSÚ).....	18
Tabulka 2: Výsledky sčítání lidu (ČSÚ).....	18

SEZNAM PŘÍLOH

P I. Prohlášení autora bakalářské/diplomové práce

PŘÍLOHA P I: PROHLÁŠENÍ AUTORA

BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE PRÁCE NÁZEV PŘÍLOHY

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně15.5.09.....

.....*Monika Gyplová*.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahraje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.